

WZORCOWY PLAN KONT

z komentarzem do ustawy o rachunkowości
i Międzynarodowych Standardów Rachunkowości

redakcja naukowa Gertruda Krystyna Świdarska

Szczepan Borowski, Michał Kariozen, Mariusz Karwowski
Agnieszka Pojedynek, Gertruda Krystyna Świdarska, Radosław Świdarski

RAPORTOWANIE ESG

WYDANIE **5**

WZORCOWY PLAN KONT

z komentarzem do ustawy o rachunkowości
i Międzynarodowych Standardów Rachunkowości

redakcja naukowa Gertruda Krystyna Świderska

Szczepan Borowski, Michał Kariozen, Mariusz Karwowski
Agnieszka Pojedynek, Gertruda Krystyna Świderska, Radosław Świderski

WYDANIE **5**

Stan prawny na 10 marca 2025 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Paulina Staniszevska-Chudzik

Opracowanie redakcyjne
Justluk

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części książki napisali:

Szczepan Borowski – zespoły 0, 1, 2, 7

Michał Kariozen – zespoły 0, 8

Mariusz Karwowski – zespoły 6, 8, część 3

Agnieszka Pojedynek – zespoły 2, 3, 4, 5, 6, 7

Gertruda Krystyna Świdorska – wstęp, zespoły 0, 4, 5, 6, 7

Radosław Świdorski – zespół 0

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

ISBN 978-83-8390-523-5

5. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów.....	15
Wprowadzenie.....	17
Układ i treść opracowania.....	17
Problemy do rozstrzygnięcia przy opracowywaniu lub aktualizowaniu dokumentacji opisującej przyjęte zasady (politykę) rachunkowości.....	23
Wykaz kont dla jednostek stosujących ustawę o rachunkowości.....	33
Wykaz kont dla jednostek stosujących Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej.....	41
Zespół 0	
Aktywa trwałe.....	49
1. Definicje, podstawowe pojęcia.....	49
1.1. Rzeczowe aktywa trwałe.....	50
1.2. Umowa leasingu.....	52
1.3. Wartości niematerialne i prawne.....	53
1.4. Inwestycje.....	56
1.5. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	57
2. Zasady wyceny.....	58
2.1. Rzeczowe aktywa trwałe.....	58
2.1.1. Wartość początkowa.....	58
2.1.2. Ustalanie ceny nabycia lub jej odpowiednika na potrzeby wyceny początkowej środka trwałego.....	59
2.1.3. Ustalanie kosztu wytworzenia na potrzeby wyceny wartości początkowej środka trwałego.....	61
2.1.4. Nabycie środków trwałych w wyniku wymiany.....	65
2.1.5. Wycena środków trwałych w leasingu finansowym.....	67
2.1.6. Ulepszenie środków trwałych.....	69
2.1.7. Aktualizacja wyceny (przeszacowanie) środków trwałych.....	70
2.1.8. Amortyzacja (umorzenie).....	71
2.1.9. Utrata wartości.....	76
2.1.10. Wycena zwierzęcych i roślinnych aktywów trwałych.....	80

2.2. Wartości niematerialne i prawne.....	80
2.3. Inwestycje długoterminowe.....	82
2.3.1. Inwestycje w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne.....	82
2.3.2. Inwestycje w aktywa finansowe.....	83
3. Elektroniczne raportowanie danych a plan kont.....	84
3.1. Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne.....	85
3.2. Inwestycje długoterminowe.....	87
3.3. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	89
4. Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – najważniejsze różnice.....	90
4.1. Rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne.....	90
4.2. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	94
4.3. Inwestycje długoterminowe.....	94
4.3.1. Inwestycje w nieruchomości.....	95
4.3.2. Inwestycje w aktywa finansowe.....	97
Ustalenia szczegółowe.....	99
Konta 01 – Rzeczowe aktywa trwałe.....	99
Konto 011 – Środki trwałe.....	99
Konto 012 – Środki trwałe w budowie.....	103
Konto 013 – Zaliczki na środki trwałe w budowie.....	105
Konto 016 – Odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych.....	106
Konto 017 – Odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych w budowie.....	107
Konta 02 – Wartości niematerialne i prawne.....	108
Konto 021 – Wartości niematerialne i prawne.....	109
Konto 022 – Zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych.....	111
Konto 023 – Wartość firmy.....	111
Konto 024 – Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	112
Konto 026 – Odpisy z tytułu utraty wartości przez wartości niematerialne i prawne.....	114
Konta 03 – Inwestycje długoterminowe w aktywa niefinansowe.....	115
Konto 031 – Inwestycje długoterminowe w aktywa niefinansowe – nieruchomości.....	115
Konto 032 – Długoterminowe inwestycje w aktywa niefinansowe – wartości niematerialne i prawne.....	117
Konto 033 – Inwestycje długoterminowe w aktywa niefinansowe – inne inwestycje.....	119
Konta 04 – Inwestycje długoterminowe w aktywa finansowe – udziały i akcje.....	120
Konto 041 – Inwestycje długoterminowe – udziały i akcje przeznaczone do obrotu.....	120
Konto 042 – Inwestycje długoterminowe – udziały i akcje dostępne do sprzedaży.....	122
Konto 043 – Inwestycje długoterminowe – udziały i akcje w jednostkach podporządkowanych.....	124
Konta 05 – Inwestycje długoterminowe w aktywa finansowe inne niż udziały i akcje.....	127
Konto 050 – Inwestycje długoterminowe – dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu.....	127
Konto 051 – Inwestycje długoterminowe – dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży.....	129
Konto 052 – Inwestycje długoterminowe – dłużne papiery wartościowe stanowiące pożyczki i wierzytelności.....	130

Konto 053 – Inwestycje długoterminowe – dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności.....	132
Konto 054 – Inwestycje długoterminowe – pożyczki długoterminowe przeznaczone do obrotu.....	134
Konto 055 – Inwestycje długoterminowe – pożyczki długoterminowe dostępne do sprzedaży.....	135
Konto 056 – Inwestycje długoterminowe – pożyczki długoterminowe stanowiące pożyczki i wierzytelności.....	137
Konto 057 – Inwestycje długoterminowe – pożyczki długoterminowe utrzymywane do terminu wymagalności.....	138
Konto 058 – Inwestycje długoterminowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne przeznaczone do obrotu.....	140
Konto 059 – Inwestycje długoterminowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne dostępne do sprzedaży.....	141
Konta 07 – Umorzenie środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.....	143
Konto 070 – Umorzenie środków trwałych.....	143
Konto 075 – Umorzenie wartości niematerialnych i prawnych.....	144
Konta pozabilansowe.....	146
Konto 091 – Środki trwale dzierżawione i leasingowane.....	146
Konto 092 – Grunty przyjęte w wieczyste użytkowanie.....	146

Zespół 1

Inwestycje krótkoterminowe.....	149
1. Definicje, podstawowe pojęcia.....	149
1.1. Inwestycje, instrumenty finansowe a aktywa finansowe.....	150
1.1.1. Instrumenty finansowe.....	150
1.1.2. Aktywa finansowe: aktywa pieniężne i umowne prawa do otrzymania aktywów pieniężnych.....	152
1.1.3. Aktywa finansowe: instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki.....	153
1.1.4. Aktywa finansowe: prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach.....	154
2. Zasady wyceny aktywów w walucie polskiej.....	155
3. Zasady wyceny aktywów i zobowiązań w walutach obcych.....	162
3.1. Wycena w trakcie roku obrotowego.....	162
3.2. Wycena na dzień bilansowy.....	163
3.3. Ujęcie różnic kursowych.....	163
4. Ustawa o rachunkowości i rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – najważniejsze różnice.....	163
5. Elektroniczne raportowanie danych a plan kont.....	166
5.1. Inwestycje krótkoterminowe.....	166
6. Dostosowanie planu kont do MSSF.....	168
Ustalenia szczegółowe.....	172
Konta 10 – Kasa.....	172

Konto 101 – Kasa.....	172
Konto 102 – Kasa walutowa.....	175
Konta 13 – Rachunki w instytucjach finansowych.....	176
Konto 131 – Bieżące rachunki bankowe.....	176
Konto 132 – Lokacyjne rachunki bankowe.....	179
Konto 133 – Pozostałe rachunki w instytucjach finansowych.....	180
Konto 135 – Inne aktywa pieniężne.....	183
Konta 14 – Inwestycje krótkoterminowe – udziały i akcje.....	184
Konto 141 – Krótkoterminowe inwestycje – udziały (akcje) przeznaczone do obrotu.....	184
Konto 142 – Krótkoterminowe inwestycje – udziały (akcje) dostępne do sprzedaży.....	186
Konto 143 – Krótkoterminowe inwestycje – udziały i akcje w jednostkach podporządkowanych.....	187
Konto 149 – Przekwalifikowanie inwestycji – udziałów i akcji.....	189
Konta 15 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe.....	190
Konto 151 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu.....	190
Konto 152 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży.....	192
Konto 153 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe stanowiące pożyczki i wierzytelności.....	194
Konto 154 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności.....	195
Konto 159 – Przekwalifikowanie inwestycji – dłużne papiery wartościowe.....	197
Konta 16 – Inwestycje krótkoterminowe – należności z tytułu pożyczek.....	199
Konto 161 – Inwestycje krótkoterminowe – pożyczki przeznaczone do obrotu.....	199
Konto 162 – Inwestycje krótkoterminowe – pożyczki dostępne do sprzedaży.....	200
Konto 163 – Inwestycje krótkoterminowe – pożyczki i wierzytelności.....	202
Konto 164 – Inwestycje krótkoterminowe – pożyczki utrzymywane do terminu wymagalności.....	203
Konto 169 – Przekwalifikowanie inwestycji – pożyczki.....	205
Konta 17 – Inwestycje krótkoterminowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne.....	207
Konto 171 – Inwestycje krótkoterminowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne przeznaczone do obrotu.....	207
Konto 172 – Inwestycje krótkoterminowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne dostępne do sprzedaży.....	208
Konto 179 – Przekwalifikowanie inwestycji – jednostki uczestnictwa.....	210
Konta 18 – Inwestycje krótkoterminowe – instrumenty pochodne niestanowiące instrumentów zabezpieczających.....	211
Konto 181 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty forward.....	211
Konto 182 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty futures.....	212
Konto 183 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty swap.....	212
Konto 184 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty opcji.....	213
Konta 19 – Inwestycje krótkoterminowe – instrumenty pochodne stanowiące instrumenty zabezpieczające.....	214

Konto 191 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty forward.....	214
Konto 192 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty futures.....	215
Konto 193 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty swap.....	215
Konto 194 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty opcji.....	216

Zespół 2

Rozrachunki i roszczenia.....	219
1. Definicje, podstawowe pojęcia.....	219
1.1. Należności.....	220
1.2. Wycena należności.....	221
1.3. Zobowiązania.....	225
1.4. Wycena zobowiązań.....	228
1.5. Obciążenia publicznoprawne.....	229
2. Elektroniczne raportowanie danych a plan kont.....	230
2.1 Należności długoterminowe.....	230
2.2 Należności krótkoterminowe.....	231
2.3 Zobowiązania długoterminowe.....	233
2.4 Zobowiązania krótkoterminowe.....	234
3. Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – najważniejsze różnice.....	235
Ustalenia szczegółowe.....	238
Konta 20 – Rozrachunki z kontrahentami i odpisy aktualizujące.....	238
Konto 201 – Rozrachunki z odbiorcami krajowymi.....	240
Konto 202 – Rozrachunki z dostawcami krajowymi.....	242
Konto 203 – Rozrachunki z odbiorcami zagranicznymi.....	244
Konto 204 – Rozrachunki z dostawcami zagranicznymi.....	246
Konto 206 – Odpisy aktualizujące należności.....	249
Konto 21 – Rozrachunki w walutach obcych.....	250
Konta 22 – Rozrachunki publicznoprawne.....	251
Konto 220 – Rozrachunki publicznoprawne.....	255
Konto 221 – VAT naliczony i jego rozliczenie.....	257
Konto 222 – VAT należny i jego rozliczenie.....	259
Konto 223 – VAT naliczony przyszłych okresów.....	261
Konto 224 – VAT należny przyszłych okresów.....	261
Konta 23 – Rozrachunki z pracownikami.....	262
Konto 231 – Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń.....	264
Konto 232 – Rozrachunki z pracownikami z tytułu udzielonych pożyczek.....	266
Konto 234 – Pozostałe rozrachunki z pracownikami.....	267
Konta 24 – Pozostałe rozrachunki.....	270
Konto 241 – Rozrachunki z właścicielami.....	271
Konto 242 – Rozliczenie niedoborów, szkód i nadwyżek.....	272
Konto 249 – Pozostałe rozrachunki i rozliczenia.....	275
Konto 25 – Rozrachunki wewnątrzskładowe.....	277
Konta 26 – Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek.....	278
Konto 261 – Długoterminowe pożyczki.....	278
Konto 262 – Krótkoterminowe pożyczki.....	279

Konto 263 – Długoterminowe kredyty bankowe.....	281
Konto 264 – Krótkoterminowe kredyty bankowe.....	282
Konta 27 – Zobowiązania z tytułu dłużnych papierów wartościowych.....	284
Konto 270 – Zobowiązania długoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	284
Konto 271 – Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	285
Konto 272 – Zobowiązania wekslowe.....	286
Konta 28 – Inne zobowiązania finansowe.....	287
Konto 283 – Inne zobowiązania finansowe.....	288
Konto 285 – Należności z tytułu leasingu finansowego.....	288
Konto 286 – Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego.....	289
Konta pozabilansowe.....	290
Konto 290 – Zobowiązania warunkowe.....	290

Zespół 3

Materiały i towary.....	291
1. Definicje, podstawowe pojęcia.....	291
2. Zasady wyceny.....	292
2.1. Wycena w ciągu roku obrotowego.....	292
2.2. Wycena na dzień bilansowy.....	295
2.3. Metody wyceny rozchodu.....	295
2.4. Ewidencja.....	299
2.5. Inwentaryzacja.....	299
3. Elektroniczne raportowanie danych a plan kont.....	300
3.1 Materiały i towary.....	300
3.2 Rozliczenie zakupu.....	301
4. Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – najważniejsze różnice.....	301
Ustalenia szczegółowe.....	304
Konto 301 – Rozliczenie zakupu materiałów.....	304
Konto 302 – Rozliczenie zakupu usług i energii obcej.....	305
Konto 303 – Rozliczenie zakupu towarów.....	307
Konto 304 – Rozliczenie zakupów dotyczących środków trwałych, środków trwałych w budowie oraz wartości niematerialnych i prawnych.....	309
Konto 311 – Materiały.....	311
Konto 315 – Odpisy aktualizujące wartość materiałów.....	312
Konto 316 – Koszty zakupu dotyczące zapasu materiałów.....	314
Konto 331 – Towary.....	314
Konto 335 – Odpisy aktualizujące wartość towarów.....	316
Konto 336 – Koszty zakupu dotyczące zapasu towarów.....	317
Konto 341 – Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów.....	318
Konto 343 – Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów.....	320
Konta pozabilansowe.....	321
Konto 390 – Zapasy obce.....	321
Konto 391 – Towary przyjęte w komis.....	322

Zespół 4

Koszty według rodzajów i ich rozliczenie	323
1. Definicje, podstawowe pojęcia	323
2. Elektroniczne raportowanie danych a plan kont	328
3. Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – najważniejsze różnice	329
Ustalenia szczegółowe	331
Konto 401 – Zużycie materiałów i energii	331
Konto 402 – Usługi obce	334
Konto 403 – Podatki i opłaty	337
Konto 404 – Wynagrodzenia	338
Konto 405 – Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	339
Konto 408 – Amortyzacja	341
Konto 409 – Pozostałe koszty	343
Konto 490 – Rozliczenie kosztów rodzajowych	344

Zespół 5

Koszty w układzie kalkulacyjnym i ich rozliczenie	347
1. Definicje, podstawowe pojęcia	347
1.1. Koszty podstawowej działalności operacyjnej w układzie funkcjonalnym	347
1.2. Koszty podstawowej działalności operacyjnej w układzie kalkulacyjnym	350
1.2.1. Koszty bezpośrednie	351
1.2.2. Koszty pośrednie	352
1.3. Zalecane metody ustalania kosztów niewykorzystanych zdolności produkcyjnych	355
2. Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – najważniejsze różnice	371
Ustalenia szczegółowe	373
Konta 50 – Koszty działalności podstawowej	373
Konto 501 – Koszty działalności podstawowej	374
Konto 502 – Koszty wydziałowe produkcji podstawowej	377
Konto 508 – Koszty ogólnoprodukcyjne	379
Konto 509 – Braki	380
Konto 51 – Koszty zakupu	381
Konto 52 – Koszty sprzedaży	383
Konto 53 – Koszty działalności pomocniczej	385
Konto 55 – Koszty ogólnego zarządu	388
Konto 58 – Rozliczenie kosztów działalności	389

Zespół 6

Produkty i rozliczenia międzyokresowe	391
1. Definicje, podstawowe pojęcia	391
1.1. Rozliczenia międzyokresowe bierne kosztów z tytułu świadczeń emerytalnych i podobnych	393
1.2. Zmiana stanu produktów	396
1.3. Krąg kosztowy	399
2. Zasady wyceny	401
2.1. Wycena przychodu wyrobów gotowych	402

2.2. Wycena rozchodu wyrobów gotowych.....	403
2.3. Rozwiązania szczegółowe dla oprogramowania i projektów typowych.....	404
2.4. Odpisy aktualizujące wartość produktów.....	405
3. Elektroniczne raportowanie danych a plan kont.....	407
3.1. Zapasy.....	407
3.2 Rozliczenia międzyokresowe, w tym rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne.....	408
4. Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – najważniejsze różnice.....	408
4.1. Zmiana stanu produktów według MSSF/MSR.....	408
Ustalenia szczegółowe.....	411
Konto 601 – Wyroby gotowe.....	411
Konto 602 – Półfabrykaty.....	413
Konto 603 – Produkcja w toku.....	414
Konto 620 – Odchylenia od cen ewidencyjnych wyrobów gotowych.....	416
Konto 626 – Odpisy aktualizujące wartość produktów.....	418
Konto 641 – Rozliczenia międzyokresowe czynne kosztów.....	419
Konto 645 – Rozliczenia międzyokresowe bierne kosztów z tytułu świadczeń emerytalnych i podobnych.....	421
Konto 646 – Rozliczenia międzyokresowe bierne kosztów z tytułu innych świadczeń.....	423
Konto 647 – Rozliczenie kosztów usług długoterminowych.....	424
Konto 648 – Rozliczenie przychodów długoterminowych z usług długoterminowych.....	425
Konto 650 – Rozliczenia międzyokresowe przychodów.....	427

Zespół 7

Przychody i koszty związane z ich osiągnięciem.....	429
1. Definicje, podstawowe pojęcia.....	429
1.1. Uznanie przychodów.....	429
1.1.2. Treść ekonomiczna umowy.....	433
1.1.3. Wiarygodnie ustalone wynagrodzenie należne dostawcy z tytułu sprzedaży dóbr.....	433
1.1.4.1. Uznanie przychodu w momencie odbioru dobra przez nabywcę.....	436
1.1.4.2. Uznanie przychodu po przekazaniu dóbr i usług nabywcy.....	436
1.1.4.3. Uznanie przychodu w trakcie produkcji lub świadczenia usługi.....	437
1.1.5. Wiarygodne ustalenie kosztów realizacji umowy.....	449
1.1.6. Uprawnipodobnione uzyskanie korzyści ekonomicznych z tytułu sprzedaży dóbr.....	452
1.2. Przychody i koszty związane z inwestycjami w aktywa trwałe.....	453
1.3. Przychody i koszty związane z inwestycjami w aktywa obrotowe.....	454
1.4. Pozostała działalność operacyjna.....	454
2. Elektroniczne raportowanie danych a plan kont.....	457
2.1. Konta przychodów i kosztów działalności operacyjnej.....	457
2.2. Przychody i koszty finansowe.....	458
2.3. Konta pozostałej działalności operacyjnej.....	459

3. Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości	
Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – najważniejsze różnice.....	460
Ustalenia szczegółowe.....	462
Konto 700 – Sprzedaż produktów.....	462
Konto 701 – Koszt wytworzenia sprzedanych produktów.....	465
Konto 730 – Sprzedaż towarów.....	467
Konto 731 – Wartość sprzedanych towarów.....	469
Konto 740 – Sprzedaż materiałów – pozostałe przychody operacyjne.....	471
Konto 741 – Wartość sprzedanych materiałów – pozostałe koszty operacyjne.....	472
Konto 751 – Przychody i koszty z udziałów (akcji) wycenianych metodą praw własności oraz dywidendy z tytułu udziałów i akcji.....	474
Konto 752 – Przychody z tytułu odsetek.....	476
Konto 753 – Przychody ze zbycia aktywów finansowych.....	477
Konto 754 – Przychody z tytułu aktualizacji wyceny aktywów finansowych, w tym z tytułu przekwalifikowania.....	478
Konto 755 – Pozostałe przychody finansowe.....	479
Konto 756 – Koszty odsetek.....	481
Konto 757 – Koszty ze zbycia aktywów finansowych.....	481
Konto 758 – Koszty z tytułu aktualizacji wyceny aktywów finansowych.....	482
Konto 759 – Pozostałe koszty finansowe.....	483
Konta 76 – Pozostałe przychody i koszty operacyjne.....	484
Konto 761 – Przychody z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych i inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne.....	485
Konto 762 – Dotacje, subwencje, dopłaty.....	486
Konto 763 – Pozostałe przychody operacyjne.....	487
Konto 764 – Pozostałe przychody operacyjne – działalność socjalna.....	489
Konto 765 – Pozostałe przychody operacyjne z tytułu aktualizacji wartości aktywów niefinansowych.....	490
Konto 766 – Wartość netto rozchodowanych składników aktywów trwałych.....	491
Konto 767 – Odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych.....	492
Konto 768 – Pozostałe koszty operacyjne.....	493
Konto 769 – Pozostałe koszty operacyjne – działalność socjalna.....	496
Konto 790 – Obroty wewnętrzne.....	496
Konto 791 – Koszt obrotów wewnętrznych.....	499

Zespół 8

Kapitały (fundusze) własne, należne wpłaty na kapitał podstawowy, udziały (akcje) własne, fundusze specjalne, rezerwy i wynik finansowy.....	503
1. Definicje, podstawowe pojęcia.....	503
1.1. Kapitał własny.....	503
1.1.1. Spółka cywilna.....	505
1.1.2. Spółki handlowe.....	505
1.2. Rezerwy na zobowiązania.....	518
1.2.1. Podatek dochodowy bieżący i odroczony.....	520
1.2.2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne.....	535
1.2.3. Pozostałe rezerwy.....	535
1.3. Ujemna wartość firmy.....	538

2. Elektroniczne raportowanie danych a plan kont.....	539
3. Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej – najważniejsze różnice.....	544
Ustalenia szczegółowe.....	553
Konto 801 – Kapitał (fundusz) podstawowy.....	553
Konto 803 – Należne wpłaty na kapitał podstawowy.....	559
Konto 804 – Udziały (akcje) własne.....	561
Konto 811 – Kapitał (fundusz) zapasowy.....	562
Konto 812 – Kapitał z aktualizacji wyceny.....	564
Konto 813 – Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe.....	568
Konto 819 – Odroczony podatek dochodowy odnoszony bezpośrednio na kapitał własny.....	570
Konto 820 – Rozliczenie wyniku finansowego.....	571
Konto 829 – Odpisy z wyniku finansowego bieżącego roku obrotowego.....	573
Konto 831 – Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	573
Konto 833 – Pozostałe rezerwy.....	574
Konto 841 – Ujemna wartość firmy.....	575
Konto 851 – Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych i inne fundusze tworzone na podstawie odrębnych przepisów.....	576
Konto 860 – Wynik finansowy.....	579
Konto 870 – Podatek dochodowy bieżący.....	583
Konto 871 – Odroczony podatek dochodowy.....	584
Konto 872 – Pozostałe obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego.....	585
Procedura sporządzenia bilansu i rachunku zysków i strat na podstawie zawartego w opracowaniu planu kont.....	587
Bilans.....	587
Rachunek zysków i strat.....	592
Obowiązki sprawozdawcze inne niż sporządzanie sprawozdania finansowego.....	597
Sprawozdanie z działalności.....	597
Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej.....	606
Sprawozdanie o podatku dochodowym.....	607
Bibliografia.....	609

WYKAZ SKRÓTÓW

ESRS	– Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju
k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2024 r. poz. 1061 ze zm.)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)
KSR	– Krajowy Standard Rachunkowości
MSR	– Międzynarodowy Standard Rachunkowości
MSSF	– Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej
pr. dew.	– ustawa z 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 1131 ze zm.)
r.d.d.	– rozporządzenie Ministra Finansów z 16.08.2024 r. w sprawie dodatkowych danych, o które należy uzupełnić prowadzone księgi rachunkowe podlegające przekazaniu na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. poz. 1314)
r.i.f.	– rozporządzenie Ministra Finansów z 17.11.2024 r. w sprawie uznawania i metod wyceny oraz ujawniania i prezentacji instrumentów finansowych (Dz.U. poz. 1750)
u.p.d.o.f.	– ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 226 ze zm.)
u.p.d.o.p.	– ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2805 ze zm.)
u.p.t.u.	– ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2024 r. poz. 361 ze zm.)
u.r.	– ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.)
u.z.f.ś.s.	– ustawa z 4.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 288 ze zm.)

WPROWADZENIE

Publikacja adresowana jest do jednostek prowadzących zarobkową działalność wytwórczą, usługową i handlową, stosujących ustawę o rachunkowości oraz jednostek, które stosują lub zamierzają stosować Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej oraz związane z nimi interpretacje ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej, zwane dalej „MSR”.

Przygotowując wzorcowy plan kont, uwzględniono przepisy ustawy o rachunkowości według stanu prawnego na 1.01.2025 r., Krajowe Standardy Rachunkowości oraz Stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości. Zarówno standardy, jak i stanowiska Komitetu pozwalają lepiej zrozumieć postanowienia ustawy o rachunkowości.

Opracowanie zawiera obszerny komentarz do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, a przede wszystkim – co je wyróżnia – omówienie różnic między MSR a ustawą o rachunkowości oraz wskazówki, co należy uwzględnić w planie kont, by sprostać wymaganiom Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, a także przykładowy wykaz kont dla jednostek stosujących MSR.

Zaproponowany plan kont z obszernym komentarzem może być pomocny przy opracowaniu wymaganej przez art. 10 ust. 1 u.r. dokumentacji opisującej przyjętą politykę rachunkowości.

Układ i treść opracowania

Opracowanie składa się z trzech części.

W części pierwszej zawarto wykaz kont syntetycznych dla jednostek stosujących ustawę o rachunkowości oraz dla jednostek stosujących Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej.

Wykaz kont jest przeznaczony dla jednostek o różnej formie prawnej, z wyjątkiem: banków i jednostek działających na podstawie prawa bankowego, zakładów ubezpieczeń,

funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i innych funduszy powierniczych, jednostek budżetowych.

Przyjęto stosowany w większości polskich przedsiębiorstw podział na dziewięć zespołów o symbolach od 0 do 8.

Część druga obejmuje komentarz do każdego zespołu kont. Komentarz składa się z części wprowadzającej oraz szczegółowych wyjaśnień do poszczególnych kont i zawiera:

- 1) definicje i podstawowe pojęcia związane z ewidencjonowanymi w danym zespole operacjami gospodarczymi, a w zespołach, w których ujmowane są składniki bilansowe – zasady ich wyceny¹. Część wprowadzająca do każdego zespołu zawiera wiele przykładów, często z rozpisaniem na kontach, ilustrujących szczególnie trudne zagadnienia;
- 2) wymagania dotyczące elektronicznego raportowania danych;
- 3) różnice pomiędzy Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej/MSR a ustawą o rachunkowości, na jakie powinny zwrócić uwagę jednostki, które stosownie do postanowień art. 55 u.r. sporządzają lub zamierzają sporządzać sprawozdania finansowe zgodnie z MSR;
- 4) szczegółowe wyjaśnienia dla każdego konta syntetycznego z typowymi zapisami księgowymi i wskazaniem do rozwinęcia analitycznego zapewniającego spełnienie wymagań związanych ze sporządzeniem sprawozdania finansowego (w tym informacji dodatkowej), klasyfikacji GUS, rozrachunków z budżetem.

Część trzecia zawiera:

- 1) zestawienie obejmujące procedury sporządzenia bilansu oraz rachunku zysków i strat na podstawie zawartego w opracowaniu planu kont;
- 2) obowiązki sprawozdawcze inne niż sporządzanie sprawozdania finansowego, w tym w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju.

Chęć zachowania powszechnie stosowanego w Polsce dziewięciozespołowego planu kont spowodowała pewne trudności z umiejscowieniem komentarza do zagadnień często dotyczących kilku zespołów. Dlatego przedstawiamy poniżej szczegółową prezentację treści poszczególnych zespołów ze wskazaniem, gdzie są omówione dane zagadnienia.

W zespole 0, którego konta służą do ewidencji aktywów trwałych:

- 1) podano obszernie definicje: aktywów trwałych, środków trwałych, środków trwałych w budowie, umowy finansowego i operacyjnego leasingu, wartości niematerialnych i prawnych, wartości firmy, zakończonych prac rozwojowych,

¹ Uznałmy, że będzie to bardzo przydatne przy przygotowaniu wynikającej z wymagań art. 10 u.r. dokumentacji opisującej przyjęte przez jednostkę zasady (politykę) rachunkowości.

- inwestycji w długoterminowe aktywa finansowe, inwestycji w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne oraz aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego;
- 2) określono zasady wyceny rzeczowych aktywów trwałych z omówieniem kwestii aktywowania kosztów finansowania zewnętrznego, środków trwałych nabytych w wyniku wymiany, środków trwałych w leasingu finansowym, ulepszenia środków trwałych;
 - 3) omówiono aktualizację wyceny (przeszacowanie) środków trwałych, metody amortyzacji środków trwałych, kwestie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i zasad ich odwracania;
 - 4) określono zasady wyceny wartości niematerialnych i prawnych;
 - 5) przedstawiono zasady wyceny inwestycji w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne (zasady wyceny inwestycji w aktywa finansowe omówiono w zespolu 1);
 - 6) omówiono różnice między Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości a ustawą o rachunkowości w zakresie: aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych, amortyzacji, szacunkowych kosztów likwidacji, istotnych części zamiennych, wartości firmy, aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, definicji inwestycji długoterminowych, kwalifikacji nieruchomości do nieruchomości inwestycyjnych i ich wyceny, przeniesień, prezentacji w bilansie. Przedstawiono kluczowe zagadnienia dotyczące MSSF 16 Leasing.

W zespolu 1, którego konta służą do ewidencji inwestycji krótkoterminowych stanowiących aktywa finansowe, tj. środków pieniężnych, udziałów i akcji, dłużnych papierów wartościowych, należności z tytułu pożyczek, jednostek uczestnictwa, certyfikatów inwestycyjnych, instrumentów pochodnych:

- 1) podano obszerne definicje: aktywów obrotowych, instrumentów finansowych, aktywów finansowych, aktywów pieniężnych, umownych praw do otrzymania aktywów pieniężnych, instrumentów kapitałowych emitowanych przez inne jednostki, praw do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach;
- 2) dokonano, dla celów wyceny, podziału aktywów finansowych na cztery kategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, pożyczki udzielone i należności własne nieprzeznaczone do sprzedaży, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży; określono zasady wyceny aktywów finansowych (krótko- i długoterminowych) w walucie polskiej i walutach obcych;
- 3) omówiono różnice między ustawą o rachunkowości i rozporządzeniem Ministra Finansów z 17.11.2024 r. w sprawie uznawania i metod wyceny oraz ujawniania i prezentacji instrumentów finansowych a Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości w zakresie: innej definicji aktywów i zobowiązań finansowych, innych zasad

klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych, zabezpieczenia uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, wydzielania wbudowanych instrumentów pochodnych, zakresu ujawnień informacji.

W zespole 2, którego konta służą do ewidencji rozrachunków, tj. należności i zobowiązań:

- 1) podano obszernie definicje i zasady wyceny należności (w tym nowe podejście do wyceny należności i udzielonych pożyczek zaliczonych do aktywów finansowych) wraz z omówieniem kwestii dokonywania i ewidencji odpisów aktualizujących należności. Z grup rozrachunków wyłączono należności spełniające kryteria zaliczenia ich do aktywów finansowych. Należności te są składnikami inwestycji długoterminowych i są ujmowane w zespole 0 lub inwestycji krótkoterminowych, które są ujmowane w zespole 1;
- 2) omówiono zagadnienia definicji, kwalifikacji i prezentacji zobowiązań; przedstawiono, jakie warunki powinny być spełnione, aby można było ująć zobowiązanie w bilansie, oraz zasady wyceny zobowiązań na dzień powstania i na dzień bilansowy. Zdefiniowano także pojęcie biernych rozliczeń międzyokresowych i rezerw na zobowiązania, mimo że są one ewidencjonowane w innych zespołach, uznano bowiem, że w jednym miejscu należy omówić kwestie przyjętego przez ustawę o rachunkowości szerokiego podejścia do problematyki zobowiązań;
- 3) omówiono zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek oraz dłużnych papierów wartościowych. Przedstawiono sposób ujęcia w ewidencji należności i zobowiązań z tytułu leasingu finansowego;
- 4) omówiono różnice między Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości a ustawą o rachunkowości w zakresie kwalifikacji należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności i ich wyceny.

W zespole 3, którego konta służą do ewidencji rozliczeń zakupów, zapasów materiałów i towarów oraz odpisów aktualizujących ich wartość, odchyleń od cen ewidencyjnych i kosztów zakupu materiałów i towarów, zapasów obcych i towarów w komisie:

- 1) przedstawiono obszernie definicje materiałów i towarów, określono dopuszczalne przez ustawę zasady ich rozchodu oraz wyceny w ciągu roku obrotowego i na dzień bilansowy;
- 2) wskazano, że na stronie Ma konta 302 – Rozliczenie zakupu usług i energii obcej ujmuje się wartość netto wykonanych na rzecz przedsiębiorstwa świadczeń (także wtedy, gdy ustalenie dokładnej wartości tych świadczeń może wymagać szacunków), w korespondencji z odpowiednim kontem kosztów rodzajowych (zespół 4) bądź też z kontem kosztów w układzie kalkulacyjnym (zespół 5), w zależności od przyjętej metody ewidencji kosztów. Saldo konta pokazuje wartość zobowiązań wynikających z przyjętych przez jednostkę nefakturowanych usług i energii;
- 3) omówiono różnice między Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości a ustawą o rachunkowości w zakresie: braku zezwolenia na włączenie różnic kursowych powstałych w związku z nabyciem zapasów zafakturowanych w walucie

obecny do kosztu nabycia zapasów, odmiennego podejścia do wyceny dotyczącej nabycia zapasów z odroczonym terminem płatności, gdy umowa efektywnie zawiera element finansowania, eliminacji metody LIFO przy wycenie rozchodu zapasów.

W zespole 4, którego konta służą do ewidencji, grupowania i rozliczania poniesionych kosztów rodzajowych związanych z podstawową działalnością operacyjną jednostki:

- 1) podano obszernie definicje kosztów i strat, kosztów prostych i rodzajowych; wskazano koszty, których nie ujmuje się w zespole 4;
- 2) przedstawiono przykład naliczenia i wykorzystania rezerw zaliczanych do kosztów działalności na przykładzie nagród jubileuszowych;
- 3) jako wzorcowe przyjęto rozwiązanie umożliwiające sporządzenie rachunku zysków i strat zarówno w wersji porównawczej, jak i kalkulacyjnej. Ewidencja wybrana jako wzorcowa dla celów niniejszego planu kont została szczegółowo zaprezentowana za pomocą typowych zapisów na kontach oraz we wprowadzeniu.

W zespole 5, którego konta służą do ewidencji kosztów w układzie kalkulacyjnym i funkcjonalnym:

- 1) określono, jakie informacje powinna zapewnić ewidencja kosztów w tym zespole;
- 2) podano obszernie definicje kosztów podstawowej działalności operacyjnej w układzie funkcjonalnym (koszty funkcji zaopatrzenia, koszty funkcji produkcji, koszty funkcji sprzedaży, koszty funkcji wspierających działalność podstawową – działalności pomocniczej i funkcji zarządzania jednostką);
- 3) zdefiniowano zakres kosztów podstawowej działalności operacyjnej ujętych w układzie kalkulacyjnym; przyjęto, że układ kalkulacyjny obejmuje jedynie te koszty, które są brane pod uwagę przy kalkulacji kosztów wytwarzania;
- 4) zwrócono uwagę, że koszty wytworzenia niesprzedanej produkcji (zapasów) nie mogą zostać obciążone kosztami wynikającymi z niewykorzystania zdolności produkcyjnych; koszty te określane są mianem nieuzasadnionej części kosztów pośrednich produkcji;
- 5) przedstawiono zalecane metody ustalania kosztów niewykorzystanych zdolności produkcyjnych. Obszerny przykład ilustruje sposób ustalania planowanych stawek kosztów stałych, ustalenie kosztów niewykorzystanych zdolności produkcyjnych, jednostkowego kosztu wytworzenia produktów, rzeczywistego kosztu wytworzenia sprzedanych produktów, wartości zapasu wyrobów gotowych oraz produkcji w toku poprzez ustalenie i rozliczenie odchyleń od planowanych kosztów pośrednich produkcji. Przykład został zaprezentowany w dwóch wersjach, akceptowanych zarówno z punktu widzenia MSR/MSSF, jak i ustawy o rachunkowości:
 - wersji A, w której przy ustalaniu kosztów niewykorzystanego potencjału oraz wyceny produktów zastosowano uproszczone rozwiązanie,
 - wersji B, w której zastosowano zasobowy rachunek kosztów pozwalający w sposób bardziej precyzyjny ustalić koszt niewykorzystanego potencjału oraz koszt wytworzenia poszczególnych produktów.

W zespole 6, którego konta służą do ewidencji stanu, przychodów i rozchodów produktów wytworzonych lub przetworzonych w ramach działalności gospodarczej jednostki, pomiaru efektu finansowego usług długoterminowych niezakończonych na dzień bilansowy, dokonywania odpisów aktualizujących wartość produktów jednostki, rozliczania w czasie kosztów w celu zapewnienia ich współmierności:

- 1) podano obszerne definicje produktów i zasady ich wyceny, ujęcie przychodów i rozchodów oraz odpisów aktualizujących wartość produktów;
- 2) podano obszerną definicję rozliczeń międzyokresowych kosztów i przychodów oraz długoterminowych usług niezakończonych na dzień bilansowy, z których przychody i koszty uznawane są za pomocą metody stopnia zaawansowania (przykłady ujęcia w ewidencji i rozliczania usług długoterminowych przedstawiono w zespole 7);
- 3) omówiono zmianę stanu produktów i krąg kosztowy;
- 4) omówiono szczegółowe rozwiązania dotyczące ewidencji i wyceny oprogramowania i projektów typowych;
- 5) omówiono różnice między Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości a ustawą o rachunkowości w zakresie zmiany stanu produktów. Zwrócono uwagę na inny według MSR 1 sposób ujęcia kosztów w kręgu kosztowym oraz konsekwencje dla prezentacji zmiany stanu produktów w wariantcie porównawczym.

W zespole 7, którego konta służą do ewidencji przychodów z tytułu sprzedaży produktów oraz kosztów związanych z osiągnięciem tych przychodów, przychodów ze sprzedaży towarów i wartości sprzedanych towarów w cenie nabycia, przychodów ze sprzedaży materiałów i wartości sprzedanych materiałów w cenie ich nabycia, przychodów z operacji finansowych i kosztów operacji finansowych, pozostałych przychodów operacyjnych oraz pozostałych kosztów operacyjnych:

- 1) podano obszerne definicje przychodów i zysków oraz warunki uznania przychodów ze sprzedaży rzeczy i sprzedaży usług;
- 2) omówiono, ilustrując przykładami, kwestie uznania na dzień bilansowy przychodów i kosztów z niezakończonych usług długoterminowych (powyżej 6 miesięcy). Przedstawiono, ilustrując przykładami, sposób ustalania przychodów, gdy nie ma możliwości wiarygodnego ustalania stopnia zaawansowania usługi, gdy taka możliwość występuje, gdy występują straty z usługi. Dodatkowo zaprezentowano przebieg księgowania oraz ujęcie w sprawozdaniu finansowym;
- 3) omówiono przychody i koszty związane z inwestycjami w aktywa trwałe i w aktywa obrotowe;
- 4) omówiono różnice między Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości a ustawą o rachunkowości w zakresie usług niezakończonych. Przedstawiono kluczowe założenia wprowadzone przez MSSF 15 – Przychody z tytułu umów z klientami. Standard zawiera kryteria dotyczące umów warunkujących rozpoznanie przychodów, wytyczne związane z rozpoznawaniem przychodów w czasie, np. tworzenie lub ulepszanie składnika aktywów, nad którym klient przejmuje kontrolę, w miarę tworzenia lub ulepszania tego składnika, oraz wskazówki

związane z akceptacją klienta, licencjami, gwarancjami, prawami zwrotu, możliwością otrzymania dodatkowych dóbr lub usług.

W zespole 8, którego konta służą do ewidencji kapitałów (funduszy) własnych i funduszy specjalnych oraz rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego i pozostałych rezerw, ustalenia i rozliczenia wyniku finansowego, odpisów z wyniku finansowego bieżącego roku obrotowego, podatku dochodowego:

- 1) podano definicje oraz określenia kapitału własnego, w zależności od formy prawnej jednostki;
- 2) w obszerny sposób omówiono regulacje prawne dotyczące spółek cywilnych, osobowych spółek handlowych (jawnych, partnerskich, komandytowych, komandytowo-akcyjnych), spółek kapitałowych (z ograniczoną odpowiedzialnością, prostych akcyjnych i akcyjnych);
- 3) szczególnie dużo miejsca poświęcono rezerwie z tytułu odroczonego podatku dochodowego, uznając, że jest to zagadnienie trudne. Przedstawiono 15 przykładów ilustrujących problemy różnic przejściowych między wartością bilansową a podatkową aktywów i pasywów, ujmowania rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego;
- 4) omówiono, ilustrując przykładami, kwestie rezerw na skutki toczącego się postępowania sądowego, na umowy rodzące obciążenia, rezerw na restrukturyzację;
- 5) omówiono kwestię ujemnej wartości firmy;
- 6) omówiono różnice między Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości a ustawą o rachunkowości w zakresie: odroczonego podatku dochodowego, ujemnej wartości firmy, rezerw tworzonych w związku z koniecznością demontażu i usunięcia składnika aktywów oraz przeprowadzenia renowacji miejsca, w którym się znajdował, wypłat z zysku.

W części zawierającej procedury sporządzenia bilansu oraz rachunku zysków i strat wskazano, które konta należy wziąć pod uwagę przy sporządzaniu sprawozdania finansowego, zgodnie z wymaganiami ustawy o rachunkowości.

W ostatniej części wskazano **obowiązki sprawozdawcze inne niż sporządzanie sprawozdania finansowego**, w tym w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju.

Problemy do rozstrzygnięcia przy opracowywaniu lub aktualizowaniu dokumentacji opisującej przyjęte zasady (politykę) rachunkowości

Zgodnie z art. 10 u.r. jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (politykę) rachunkowości. W dokumentacji tej powinny być zawarte w szczególności:

- 1) określenie stosowanego roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych;
- 2) określenie metod i zasad wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego, w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru. Jednostki małe i mikro mają możliwość stosowania uproszczeń w ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości. Określenie zakresu tych uproszczeń należy do kierownika jednostki. Część z nich jest wprost określona w ustawie o rachunkowości;
- 3) określenie sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym m.in.:
 - zakładowego planu kont,
 - wykazu ksiąg rachunkowych,
 - opisu systemu przetwarzania danych;
- 4) określenie organizacyjnych rozwiązań służących ochronie danych i ich zbiorów.

W przypadku braku uregulowania w przepisach ustawy o rachunkowości zasad klasyfikacji, wyceny lub prezentacji określonej transakcji, zdarzenia lub warunku występującego w jednostce, kierownik jednostki – ustalając przyjęte przez nią do stosowania zasady (politykę) rachunkowości – może korzystać z Krajowych Standardów Rachunkowości, a w razie ich braku – z MSR (por. pkt 3.2 KSR 7).

Aby sprostać wymaganiom ustawy o rachunkowości, dokumentacja powinna naszym zdaniem zawierać następujące elementy:

■ Rok obrotowy oraz okres sprawozdawczy

Jednostka powinna określić, jaki rok obrotowy przyjęto zgodnie ze statutem lub umową jednostki. Artykuł 3 ust. 1 pkt 9 u.r. definiuje rok obrotowy jako rok kalendarzowy lub inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych stosowany również dla celów podatkowych. Jeżeli jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie przyjętego roku obrotowego, to może księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres połączyć z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następny. Wówczas pierwszy rok obrotowy jest dłuższy niż 12 miesięcy.

Za podstawowy okres sprawozdawczy przyjmuje się rok obrotowy, za który sporządza się sprawozdanie finansowe w trybie przewidzianym ustawą o rachunkowości. Sprawozdanie finansowe może być sporządzane na podstawie ksiąg rachunkowych za okres inny niż rok, np. miesiąc, kwartał lub półrocze. Okres, za który sporządza się sprawozdanie finansowe, jest okresem sprawozdawczym.

■ Zasady sporządzania sprawozdań finansowych (jednostkowych i skonsolidowanych) oraz informacji przewidzianych statutem lub umową spółki

W zasadach tych jednostka określa, co obejmuje sprawozdanie finansowe (wprowadzenie do sprawozdania, bilans itd.), podaje informację o dołączonym sprawozdaniu z działalności jednostki, informacje o prezentacji danych liczbowych (np. w pełnych złotych), informacje o np. sprawozdaniach kwartalnych i terminach ich sporządzania.

■ Metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru

Przy wyborze metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia spółce prawo wyboru, należy kierować się nadrzędną zasadą rzetelnej i jasnej prezentacji sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego. Przyjęte metody mają zapewnić, aby informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym były użyteczne dla użytkowników, tzn.:

- były wiarygodne, czyli bez istotnych błędów oraz bezstronne;
- odzwierciedlały treść ekonomiczną i rzeczywistość gospodarczą transakcji i innych zdarzeń, a nie tylko ich formę prawną;
- były ostrożne, czyli należy rozważnie stosować subiektywne oceny potrzebne do dokonywania oszacowań, tak aby aktywa lub przychody nie zostały zawyżone, zobowiązania lub koszty zaś – zaniżone;
- były kompletne, przy uwzględnieniu ograniczeń wynikających z zasady istotności.

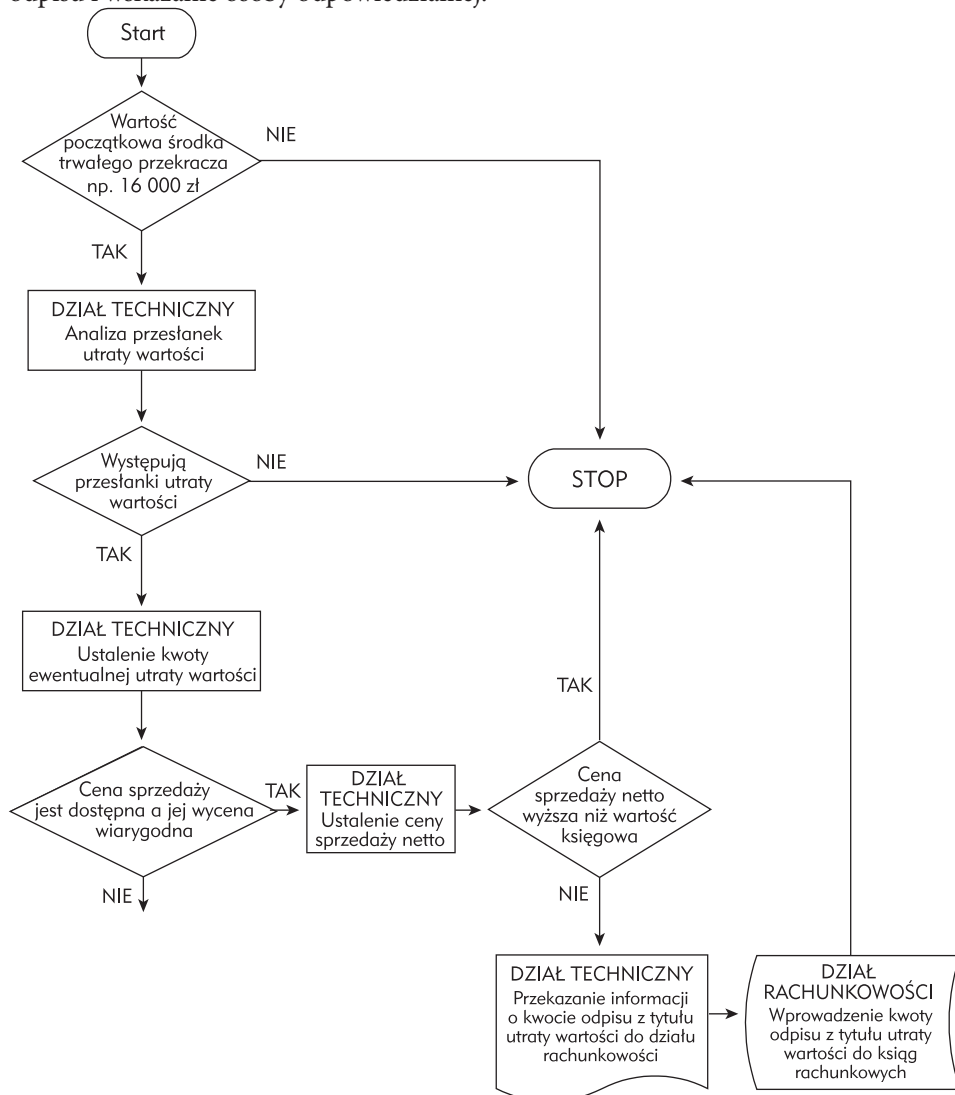
Zawarte w niniejszym opracowaniu komentarze do poszczególnych zespołów kont obejmują elementy niezbędne do ujęcia w tej części dokumentacji polityki rachunkowości, a więc definicje i podstawowe pojęcia oraz zasady wyceny.

Niezmiernie ważne jest zawarcie w dokumentacji opisującej politykę rachunkowości procedur określających:

- zakres stosowania przyjętego rozwiązania;
- opis postępowania przy wyborze rozwiązania dopuszczonego ustawą;
- algorytm postępowania;
- odpowiedzialność związaną z dokonaniem wyborem;
- dokumenty i formularze związane z algorytmem postępowania.

Na ilustracji został przedstawiony przykładowy fragment algorytmu postępowania przy procedurze określającej dokonywanie odpisów z tytułu utraty wartości środków trwałych. Przyjęto, że procedura odpisów z tytułu utraty wartości będzie miała zastosowanie do środków trwałych o wartości przekraczającej pewną kwotę (poziom istotności). Dział techniczny sprawdza, czy wystąpiły przesłanki utraty wartości, i dokonuje

ich analizy. W przypadku uznania, że przesłanki utraty wystąpiły, przystępuje do czynności związanych z ustaleniem kwoty utraty (ustalenia, czy dostępna jest cena sprzedaży tego środka lub grupy środków trwałych, czy jej wycena jest wiarygodna itd.), przekazuje informację do działu rachunkowości, gdzie zostają wystawione odpowiednie dokumenty księgowe i następuje wprowadzenie odpisu do ksiąg. Procedura zawiera więc wszystkie elementy pozwalające na udokumentowanie całego procesu ustalania odpisu i wskazanie osoby odpowiedzialnej.

■ Zmiana zasad (polityki) rachunkowości

Zgodnie z art. 8 ust. 2 u.r. jednostka może dokonywać zmian w polityce rachunkowości z mocą od pierwszego dnia roku obrotowego, niezależnie od daty podjęcia stosownej decyzji (por. pkt 3.7 KSR 7). W dokumentacji opisującej politykę rachunkowości jednostka powinna określić: kiedy dokonuje zmian zasad (polityki), jakich zmian nie traktuje jako zmianę zasad, co należy zrobić w przypadku zmian polityki rachunkowości, kto ma w jednostce prawo podjąć decyzję i w jakim trybie ją wprowadza.

■ Zmiana szacunków

Przy ustalaniu wartości wielu pozycji sprawozdania finansowego nie można ich precyzyjnie wycenić, lecz tylko oszacować. Wartości szacunkowe są pewnymi przybliżeniami, które mogą wymagać weryfikacji po uzyskaniu dodatkowych informacji. W dokumentacji opisującej politykę rachunkowości jednostka powinna określić procedury postępowania w sytuacji, gdy zmieniają się okoliczności będące podstawą dokonanych szacunków, lub w wyniku pozyskania nowych informacji, postępującego rozwoju wypadków czy zdobycia większego doświadczenia (por. pkt 4.2 KSR 7). Powinna także określić, w jaki sposób zostaną uwzględnione skutki zmian wartości szacunkowych.

■ Błędy

Jednostka koryguje wszelkie wykryte błędy bez względu na to, czy były popełnione w bieżącym roku obrotowym, czy w poprzednich latach obrotowych (por. pkt 5.1 KSR 7). Jeżeli w danym roku obrotowym lub przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za ten rok obrotowy jednostka stwierdziła popełnienie w poprzednich latach obrotowych błędu, w którego następstwie nie można uznać sprawozdania finansowego za rok lub lata poprzednie za spełniające wymagania określone w art. 4 ust. 1 u.r., to kwotę korekty spowodowanej usunięciem tego błędu odnosi się na kapitał własny i wykazuje jako zysk (stratę) z lat ubiegłych (por. art. 54 ust. 3 u.r. oraz pkt 5.7 KSR 7). W dokumentacji opisującej politykę rachunkowości jednostka powinna określić kryteria ustalenia poziomu, przy którym uznaje się błąd za istotny.

■ Sposób prowadzenia ksiąg rachunkowych

W dokumentacji opisującej sposób prowadzenia ksiąg jednostka powinna zawrzeć:

- wykaz kont księgi głównej (ewidencji syntetycznej);
- przyjęte przez spółkę zasady klasyfikacji zdarzeń;
- zasady prowadzenia ksiąg pomocniczych (ewidencji analitycznej) oraz ich powiązania z kontami księgi głównej.

W opracowaniu znajdują Państwo proponowany wykaz kont syntetycznych wraz z zasadami funkcjonowania tych kont i typowymi księgowaniami oraz proponowane konta analityczne. Staraliśmy się, wykorzystując aktualną wiedzę (uczestniczyliśmy w pracach nad nowelizacją ustawy o rachunkowości i pracach Komitetu Standardów Rachunkowości), zaproponować rozwiązanie, które może z powodzeniem zaspokoić Państwa potrzeby.

W wielu jednostkach integralną część dokumentacji zakładowego planu kont stanowi **instrukcja kosztów**. Obejmuje ona przyjęte zasady ewidencji kosztów, zasady rozliczania kosztów na koniec okresu sprawozdawczego, zasady ustalania kosztu wytworzenia produktów, zamknięcie kręgu kosztowego i powiązanie pozycji kosztów ze sprawozdaniem finansowym.

Ponadto dokumentacja powinna obejmować:

- opis stosowanego w spółce systemu informatycznego z uwzględnieniem zasad prowadzenia ewidencji komputerowej;
- zasady przeprowadzania i rozliczania inwentaryzacji; przez inwentaryzację należy rozumieć czynności związane z ustaleniem rzeczywistego stanu aktywów i pasywów, zbadanie i wyjaśnienie przyczyn różnic między stanem ewidencyjnym (wynikającym z ksiąg) a rzeczywistym, wskazanie sposobu ich rozliczenia;
- zasady ochrony i archiwizacji dokumentów finansowo-księgowych.

■ Wymagania dotyczące elektronicznego raportowania danych

Jednostki podlegają aktualnie licznym obowiązkom w zakresie elektronicznego raportowania danych, w głównej mierze przy użyciu plików w formacie xml. Efektywna realizacja tych obowiązków wymaga odpowiedniego uwzględnienia przy konstruowaniu zakładowego planu kont, w tym zwłaszcza w zakresie szczegółowości kont analitycznych oraz pozabilansowych. Nie mniej istotne są właściwa konfiguracja systemu finansowo-księgowego pod kątem tych wymagań, a wcześniej sam wybór oprogramowania. Producent oprogramowania powinien zapewniać bieżącą aktualizację wszystkich funkcjonalności w ślad za zmianami regulacji prawnych oraz struktur logicznych (schem) publikowanych przez uprawnione instytucje publiczne.

■ E-sprawozdania finansowe

Jednostki są zobowiązane do sporządzania sprawozdań finansowych przy użyciu struktur logicznych publikowanych przez Ministerstwo Finansów. Obok podstawowych danych sprawozdawczych, obejmujących wprowadzenie do sprawozdania finansowego, bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych oraz zestawienie zmian w kapitale własnym, jednostka jest zobowiązana do sporządzenia szczegółowej noty dotyczącej podatku dochodowego. Układ tej noty wymaga podania poszczególnych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania,

ze wskazaniem odpowiednich podstaw prawnych w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych (odnośne artykuły, ustępy i punkty). Odpowiednie zaprojektowanie kont analitycznych i pozabilansowych pozwoli na automatyzację sporządzania tej noty, jak również wzmocni efektywność procedur kontroli wewnętrznej w zakresie podatku dochodowego.

■ JPK_KR_PD i JPK_ST

Od 1.01.2025 r. podatnicy prowadzący księgi rachunkowe będą obowiązani prowadzić te księgi przy użyciu programów komputerowych i przysyłać je do organów skarbowych w cyklu rocznym w formie jednolitego pliku kontrolnego JPK_KR_PD². Kluczowym wymaganiem tej struktury logicznej jest stosowanie znaczników identyfikujących konta ksiąg wykazywane według odpowiedniego słownika, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie dodatkowych danych, o które należy uzupełnić prowadzone księgi rachunkowe podlegające przekazaniu na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Znaczniki te, po pierwsze, odpowiadają poszczególnym pozycjom bilansu oraz rachunku zysków i strat, a ponadto mają za zadanie identyfikować główne kategorie różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania. Implementacja zakładowego planu kont jednostki w systemie finansowo-księgowym powinna zatem uwzględniać wskazane znaczniki w sposób gwarantujący bezbłędne generowanie pliku JPK_KR_PD. Wdrożeniu wymagań dotyczących JPK_KR_PD towarzyszy wejście w życie obowiązku raportowania przy użyciu struktury JPK_ST, obejmującej dane dotyczące środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, w tym ich amortyzacji. Należy zatem przyjąć odpowiednie rozwiązania systemowe także w tym zakresie.

■ JPK_VAT

Plik ten, obejmujący część deklaracyjną i ewidencyjną, obowiązkowo składają wszyscy podatnicy zarejestrowani jako czynni podatnicy VAT w formacie JPK_V7M lub JPK_V7K, w zależności od wyboru miesięcznego lub kwartalnego okresu rozliczeniowego w zakresie VAT. Struktura logiczna JPK_VAT wymaga wykazywania w części ewidencyjnej licznych oznaczeń odnoszących się m.in. do grup towarów i usług (GTU) czy

² Podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych będą zobowiązani przysyłać JPK_KR_PD właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego, po raz pierwszy za rok podatkowy, a w przypadku spółek niebędących osobami prawnymi – za rok obrotowy, rozpoczynający się po dniu:

- 1) 31.12.2024 r. – w przypadku podatkowych grup kapitałowych oraz podatników i spółek niebędących osobami prawnymi, u których wartość przychodu uzyskanego w poprzednim odpowiednio roku podatkowym albo roku obrotowym przekroczyła równowartość 50 mln euro przeliczonych na złote według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu roboczym poprzedniego odpowiednio roku podatkowego albo roku obrotowego;
- 2) 31.12.2025 r. – w przypadku podatników i spółek niebędących osobami prawnymi, obowiązanych do przysyłania ewidencji JPK_VAT, o której mowa w u.p.t.u.;
- 3) 31.12.2026 r. – w przypadku pozostałych podatników i spółek niebędących osobami prawnymi.

typów transakcji (np. kod TP, wymagany dla transakcji z jednostkami powiązanymi). System finansowo-księgowy powinien zapewniać w pełni automatyczne generowanie pliku JPK_VAT i wymuszać nadawanie wymaganych oznaczeń na etapie dokonywania zapisów księgowych.

■ Struktury JPK na żądanie

Przepisy podatkowe wprowadziły także wymóg przekazywania przez podatników dodatkowych jednolitych plików kontrolnych na żądanie organów skarbowych. Do katalogu tego zaliczają się w szczególności następujące struktury:

- JPK_KR (księgi rachunkowe) – do czasu zastąpienia go plikiem JPK_KR_PD;
- JPK_WB (wyciąg bankowy);
- JPK_MAG (magazyn);
- JPK_FA (faktury VAT).

Jednostki powinny zapewnić sobie możliwość generowania plików JPK na żądanie bezpośrednio na poziomie systemu finansowo-księgowego albo z użyciem wspomagających narzędzi informatycznych. To drugie rozwiązanie stosuje się często w odniesieniu do danych magazynowych.

Ministerstwo Finansów publikuje aktualne informacje dotyczące jednolitych plików kontrolnych na swojej stronie internetowej pod adresem <https://www.podatki.gov.pl/jednolity-plik-kontrolny/>.

■ Procedury sporządzania sprawozdania finansowego

W dokumentacji powinny być zawarte procedury obejmujące:

- zasady sporządzania bilansu;
- zasady sporządzania rachunku zysków i strat;
- zasady sporządzania zestawienia zmian w kapitale własnym;
- zasady analizy kont w celu sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych

wraz z określeniem odpowiedzialności merytorycznej poszczególnych komórek organizacyjnych za dostarczone informacje niezbędne przy sporządzeniu sprawozdania finansowego.

Kierownik jednostki oraz członkowie rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostkę są zobowiązani do zagwarantowania zgodności sporządzonego sprawozdania finansowego oraz sprawozdania z działalności z wymaganiami przewidzianymi w ustawie o rachunkowości (por. art. 4a ust. 1 u.r.).

Proponujemy, aby Państwo potraktowali to opracowanie jako pomoc przy wprowadzaniu zmian do istniejącego planu kont lub tworzeniu nowego.

W przypadku wykorzystywania niniejszego opracowania przy wprowadzaniu zmian w istniejącym planie kont proponujemy:

- sporządzenie wykazu kont istniejących i nowych – pozwoli to na prawidłowe przekształcenie sprawozdania finansowego na koniec roku;
- dokonanie analizy istniejących metod wyceny składników bilansowych i zmian wynikających z nowelizacji ustawy, określenie, które metody muszą ulec zmianie, w odniesieniu do których występuje możliwość wyboru – i dopiero te, które zdecydują się Państwo wybrać, powinny się znaleźć w dokumentacji zasad (polityki) rachunkowości;
- dokonanie zestawienia konsekwencji wprowadzenia zmian, szczególnie w jednostkach wdrażających MSSF/MSR, dla bieżącego wyniku finansowego lub/i kapitału własnego (wyniku lat poprzednich).

Jeśli będą Państwo mieli problemy, jesteśmy do Waszej dyspozycji, służąc radą i pomocą. Prosimy o kierowanie uwag do niniejszego opracowania na adres gertruda.swiderska@macauditor.pl.

W imieniu autorów
Gertruda Krystyna Świdarska

WYKAZ KONT DLA JEDNOSTEK STOSUJĄCYCH USTAWĘ O RACHUNKOWOŚCI

ZESPÓŁ 0 – AKTYWA TRWAŁE	
KONTA 01 – RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	
Konto 011	Środki trwałe
Konto 012	Środki trwałe w budowie
Konto 013	Zaliczki na środki trwałe w budowie
Konto 016	Odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych
Konto 017	Odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych w budowie
KONTA 02 – WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE	
Konto 021	Wartości niematerialne i prawne
Konto 022	Zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych
Konto 023	Wartość firmy
Konto 024	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
Konto 026	Odpisy z tytułu utraty wartości przez wartości niematerialne i prawne
KONTA 03 – INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE W AKTYWA NIEFINANSOWE	
Konto 031	Inwestycje długoterminowe w aktywa niefinansowe – nieruchomości
Konto 032	Inwestycje długoterminowe w aktywa niefinansowe – wartości niematerialne i prawne
Konto 033	Inwestycje długoterminowe w aktywa niefinansowe – inne inwestycje
KONTA 04 – INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE W AKTYWA FINANSOWE – UDZIAŁY I AKCJE	
Konto 041	Inwestycje długoterminowe – udziały i akcje przeznaczone do obrotu
Konto 042	Inwestycje długoterminowe – udziały i akcje dostępne do sprzedaży
Konto 043	Inwestycje długoterminowe – udziały i akcje w jednostkach podporządkowanych
KONTA 05 – INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE W AKTYWA FINANSOWE – INNE NIŻ UDZIAŁY I AKCJE	
Konto 050	Inwestycje długoterminowe – dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu
Konto 051	Inwestycje długoterminowe – dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
Konto 052	Inwestycje długoterminowe – dłużne papiery wartościowe stanowiące pożyczki i wierzytelności
Konto 053	Inwestycje długoterminowe – dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności

Konto 054 – Inwestycje długoterminowe – pożyczki długoterminowe przeznaczone do obrotu
Konto 055 – Inwestycje długoterminowe – pożyczki długoterminowe dostępne do sprzedaży
Konto 056 – Inwestycje długoterminowe – pożyczki długoterminowe stanowiące pożyczki i wierzytelności
Konto 057 – Inwestycje długoterminowe – pożyczki długoterminowe utrzymywane do terminu wymagalności
Konto 058 – Inwestycje długoterminowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne przeznaczone do obrotu
Konto 059 – Inwestycje długoterminowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne dostępne do sprzedaży
KONTA 07 – UMORZENIE ŚRODKÓW TRWAŁYCH I WARTOŚCI NIEMATERIALNYCH I PRAWNYCH
Konto 070 – Umorzenie środków trwałych
Konto 075 – Umorzenie wartości niematerialnych i prawnych
KONTA 09 – KONTA POZABILANSOWE
Konto 091 – Środki trwale dzierżawione i leasingowane
Konto 092 – Grunty przyjęte w wieczyste użytkowanie

ZESPÓŁ 1 – INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE
KONTA 10 – KASA
Konto 101 – Kasa
Konto 102 – Kasa walutowa
KONTA 13 – RACHUNKI W INSTYTUCJACH FINANSOWYCH
Konto 131 – Bieżące rachunki bankowe
Konto 132 – Lokacyjne rachunki bankowe
Konto 133 – Pozostałe rachunki w instytucjach finansowych
Konto 135 – Inne aktywa pieniężne
KONTA 14 – INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE – UDZIAŁY I AKCJE
Konto 141 – Krótkoterminowe inwestycje – udziały i akcje przeznaczone do obrotu
Konto 142 – Krótkoterminowe inwestycje – udziały i akcje dostępne do sprzedaży
Konto 143 – Krótkoterminowe inwestycje – udziały i akcje w jednostkach podporządkowanych
Konto 149 – Przekwalifikowania inwestycji – udziałów i akcji
KONTA 15 – INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE – DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE
Konto 151 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu
Konto 152 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
Konto 153 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe stanowiące pożyczki i wierzytelności
Konto 154 – Inwestycje krótkoterminowe – dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności
Konto 159 – Przekwalifikowanie inwestycji – dłużne papiery wartościowe

KONTA 16 – INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE – NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU POŻYCZEK
Konto 161 – Inwestycje krótkoterminowe – pożyczki przeznaczone do obrotu
Konto 162 – Inwestycje krótkoterminowe – pożyczki dostępne do sprzedaży
Konto 163 – Inwestycje krótkoterminowe – pożyczki i wierzytelności
Konto 164 – Inwestycje krótkoterminowe – pożyczki utrzymywane do terminu wymagalności
Konto 169 – Przekwalifikowanie inwestycji – pożyczki
KONTA 17 – INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE – JEDNOSTKI UCZESTNICTWA I CERTYFIKATY INWESTYCYJNE
Konto 171 – Krótkoterminowe inwestycje – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne przeznaczone do obrotu
Konto 172 – Krótkoterminowe inwestycje – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne dostępne do sprzedaży
Konto 179 – Przekwalifikowania inwestycji – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne
KONTA 18 – INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE – INSTRUMENTY POCHODNE NIESTANOWIĄCE INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH
Konto 181 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty forward
Konto 182 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty futures
Konto 183 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty swap
Konto 184 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty opcji
KONTA 19 – INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE – INSTRUMENTY POCHODNE STANOWIĄCE INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE
Konto 191 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty forward
Konto 192 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty futures
Konto 193 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty swap
Konto 194 – Inwestycje krótkoterminowe – kontrakty opcji

ZESPÓŁ 2 – ROZRACHUNKI I ROSZCZENIA
KONTA 20 – ROZRACHUNKI Z KONTRAHENTAMI I ODPISY AKTUALIZUJĄCE
Konto 201 – Rozrachunki z odbiorcami krajowymi
Konto 202 – Rozrachunki z dostawcami krajowymi
Konto 203 – Rozrachunki z odbiorcami zagranicznymi
Konto 204 – Rozrachunki z dostawcami zagranicznymi
Konto 206 – Odpisy aktualizujące należności
KONTA 21 – KONTA POZABILANSOWE – ROZRACHUNKI W WALUTACH OBCYCH
KONTA 22 – ROZRACHUNKI PUBLICZNOPRAWNE
Konto 220 – Rozrachunki publicznoprawne
Konto 221 – VAT naliczony i jego rozliczenie
Konto 222 – VAT należny i jego rozliczenie
Konto 223 – VAT naliczony przyszłych okresów
Konto 224 – VAT należny przyszłych okresów

KONTA 23 – ROZRACHUNKI Z PRACOWNIKAMI
Konto 231 – Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń
Konto 232 – Rozrachunki z pracownikami z tytułu udzielonych pożyczek
Konto 234 – Pozostałe rozrachunki z pracownikami
KONTA 24 – POZOSTAŁE ROZRACHUNKI
Konto 241 – Rozrachunki z właścicielami
Konto 242 – Rozliczenie niedoborów, szkód i nadwyżek
Konto 249 – Pozostałe rozrachunki i rozliczenia
KONTA 25 – ROZRACHUNKI WEWNĄTRZZAKŁADOWE
KONTA 26 – ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK
Konto 261 – Długoterminowe pożyczki
Konto 262 – Krótkoterminowe pożyczki
Konto 263 – Długoterminowe kredyty bankowe
Konto 264 – Krótkoterminowe kredyty bankowe
KONTA 27 – ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH
Konto 270 – Zobowiązania długoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
Konto 271 – Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
Konto 272 – Zobowiązania wekslowe
KONTA 28 – INNE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE
Konto 283 – Inne zobowiązania finansowe
Konto 285 – Należności z tytułu leasingu finansowego
Konto 286 – Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego
KONTA 29 – KONTA POZABILANSOWE
Konto 290 – Zobowiązania warunkowe

ZESPÓŁ 3 – MATERIAŁY I TOWARY
KONTA 30 – ROZLICZENIE ZAKUPU
Konto 301 – Rozliczenie zakupu materiałów
Konto 302 – Rozliczenie zakupu usług i energii obcej
Konto 303 – Rozliczenie zakupu towarów
Konto 304 – Rozliczenie zakupów dotyczących środków trwałych i środków trwałych w budowie oraz wartości niematerialnych i prawnych
KONTA 31 – MATERIAŁY
Konto 311 – Materiały
Konto 315 – Odpisy aktualizujące wartość materiałów
Konto 316 – Koszty zakupu dotyczące zapasu materiałów
KONTA 33 – TOWARY
Konto 331 – Towary
Konto 335 – Odpisy aktualizujące wartość towarów
Konto 336 – Koszty zakupu dotyczące zapasu towarów

KONTA 34 – ODCHYLENIA OD CEN EWIDENCYJNYCH MATERIAŁÓW I TOWARÓW
Konto 341 – Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów
Konto 343 – Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów
KONTA 39 – KONTA POZABILANSOWE
Konto 390 – Zapasy obce
Konto 391 – Towary przyjęte w komis

ZESPÓŁ 4 – KOSZTY WEDŁUG RODZAJÓW I ICH ROZLICZENIE
Konto 401 – Zużycie materiałów i energii
Konto 402 – Usługi obce
Konto 403 – Podatki i opłaty
Konto 404 – Wynagrodzenia
Konto 405 – Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
Konto 408 – Amortyzacja
Konto 409 – Pozostałe koszty
Konto 490 – Rozliczenie kosztów rodzajowych

ZESPÓŁ 5 – KOSZTY W UKŁADZIE KALKULACYJNYM I ICH ROZLICZENIE
KONTA 50 – KOSZTY DZIAŁALNOŚCI PODSTAWOWEJ
Konto 501 – Koszty działalności podstawowej
Konto 502 – Koszty wydziałowe produkcji podstawowej
Konto 508 – Koszty ogólnoprodukcyjne
Konto 509 – Braki
KONTA 51 – KOSZTY ZAKUPU
KONTA 52 – KOSZTY SPRZEDAŻY
KONTA 53 – KOSZTY DZIAŁALNOŚCI POMOCNICZEJ
KONTA 55 – KOSZTY OGÓLNEGO ZARZĄDU
KONTA 58 – ROZLICZENIE KOSZTÓW DZIAŁALNOŚCI

ZESPÓŁ 6 – PRODUKTY I ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE
Konto 601 – Wyroby gotowe
Konto 602 – Półfabrykaty
Konto 603 – Produkcja w toku
Konto 620 – Odchylenia od cen ewidencyjnych wyrobów gotowych
Konto 626 – Odpisy aktualizujące wartość produktów
Konto 641 – Rozliczenia międzyokresowe czynne kosztów
Konto 645 – Rozliczenia międzyokresowe bierne z tytułu świadczeń emerytalnych i podobnych
Konto 646 – Rozliczenia międzyokresowe bierne z tytułu innych świadczeń

Konto 647 – Rozliczenie kosztów usług długoterminowych
Konto 648 – Rozliczenie przychodów usług długoterminowych
Konto 650 – Rozliczenia międzyokresowe przychodów

ZESPÓŁ 7 – PRZYCHODY I KOSZTY ZWIĄZANE Z ICH OSIĄGNIĘCIEM
Konto 700 – Sprzedaż produktów
Konto 701 – Koszt wytworzenia sprzedanych produktów
Konto 730 – Sprzedaż towarów
Konto 731 – Wartość sprzedanych towarów
Konto 740 – Sprzedaż materiałów – pozostałe przychody operacyjne
Konto 741 – Wartość sprzedanych materiałów – pozostałe koszty operacyjne
Konto 751 – Przychody i koszty z udziałów (akcji) wycenianych metodą praw własności oraz dywidendy z tytułu udziałów i akcji
Konto 752 – Przychody z tytułu odsetek
Konto 753 – Przychody ze zbycia aktywów finansowych
Konto 754 – Przychody z tytułu aktualizacji wyceny aktywów finansowych, w tym z tytułu przekwalifikowania
Konto 755 – Pozostałe przychody finansowe
Konto 756 – Koszty odsetek
Konto 757 – Koszty ze zbycia inwestycji w aktywa finansowe
Konto 758 – Koszty z tytułu aktualizacji wyceny aktywów finansowych
Konto 759 – Pozostałe koszty finansowe
Konto 761 – Przychody z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych i inwestycji w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne
Konto 762 – Dotacje, subwencje, dopłaty
Konto 763 – Pozostałe przychody operacyjne
Konto 764 – Pozostałe przychody operacyjne – działalność socjalna
Konto 765 – Pozostałe przychody operacyjne z tytułu aktualizacji wartości niefinansowych aktywów
Konto 766 – Wartość netto rozchodowanych składników aktywów trwałych
Konto 767 – Odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych
Konto 768 – Pozostałe koszty operacyjne
Konto 769 – Pozostałe koszty operacyjne – działalność socjalna
Konto 790 – Obroty wewnętrzne
Konto 791 – Koszt obrotów wewnętrznych

ZESPÓŁ 8 – KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE, FUNDUSZE SPECJALNE, REZERWY I WYNIK FINANSOWY
Konto 801 – Kapitał (fundusz) podstawowy
Konto 803 – Należne wpłaty na kapitał podstawowy
Konto 804 – Udziały (akcje) własne
Konto 811 – Kapitał (fundusz) zapasowy
Konto 812 – Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
Konto 813 – Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
Konto 819 – Odroczone podatek dochodowy odnoszony bezpośrednio na kapitał własny
Konto 820 – Rozliczenie wyniku finansowego
Konto 829 – Odpisy z wyniku finansowego bieżącego roku obrotowego
Konto 831 – Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
Konto 833 – Pozostałe rezerwy
Konto 841 – Ujemna wartość firmy
Konto 851 – Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych i inne fundusze tworzone na podstawie odrębnych przepisów
Konto 860 – Wynik finansowy
Konto 870 – Podatek dochodowy bieżący
Konto 871 – Odroczone podatek dochodowy
Konto 872 – Pozostałe obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego

WYKAZ KONT DLA JEDNOSTEK STOSUJĄCYCH MIĘDZYNARODOWE STANDARDY SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ

ZESPÓŁ 0 – AKTYWA TRWAŁE
KONTA 01 – RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE
Konto 011 – Środki trwałe
Konto 012 – Środki trwałe w budowie
Konto 013 – Zaliczki na środki trwałe w budowie
Konto 014 – Aktywa trwałe – prawo do użytkowania
Konto 016 – Korekty wartości środków trwałych
Konto 017 – Korekty wartości środków trwałych w budowie
KONTA 02 – WARTOŚCI NIEMATERIALNE
Konto 021 – Wartości niematerialne
Konto 022 – Zaliczki na poczet wartości niematerialnych
Konto 023 – Wartość firmy
Konto 024 – Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
Konto 026 – Korekty wartości wartości niematerialnych
KONTA 03 – NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE
Konto 031 – Nieruchomości inwestycyjne w cenie nabycia
Konto 032 – Korekta wartości nieruchomości inwestycyjnych
KONTA 04 – DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE – UDZIAŁY, AKCJE, JEDNOSTKI UCZESTNICTWA I CERTYFIKATY INWESTYCYJNE
Konto 041 – Długoterminowe aktywa finansowe – udziały i akcje wyceniane w wartości godziwej przez wynik
Konto 042 – Długoterminowe aktywa finansowe – udziały i akcje wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody
Konto 043 – Długoterminowe aktywa finansowe – udziały i akcje w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych
Konto 045 – Długoterminowe aktywa finansowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej przez wynik
Konto 046 – Długoterminowe aktywa finansowe – jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody

KONTA 05 – DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE – INSTRUMENTY DŁUŻNE
Konto 050 – Długoterminowe aktywa finansowe – dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej
Konto 051 – Długoterminowe aktywa finansowe – dłużne papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie
Konto 055 – Długoterminowe aktywa finansowe – pożyczki długoterminowe wyceniane w wartości godziwej
Konto 056 – Długoterminowe aktywa finansowe – pozostałe pożyczki długoterminowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie
KONTA 06 – AKTYWA Z TYTUŁU POSZUKIWANIA I OCENY ZASOBÓW MINERALNYCH
Konto 061 – Aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych
Konto 062 – Korekta wartości aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych
KONTA 07 – UMORZENIE
Konto 070 – Umorzenie środków trwałych
Konto 071 – Umorzenie nieruchomości inwestycyjnych
Konto 072 – Umorzenie aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych
Konto 075 – Umorzenie wartości niematerialnych
KONTA 08 – AKTYWA Z TYTUŁU ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO
Konto 081 – Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
KONTA 09 – POZOSTAŁE AKTYWA DŁUGOTERMINOWE
Konto 091 – Aktywa biologiczne
Konto 092 – Aktywa trwale przeznaczone do zbycia
Konto 099 – Pozostałe aktywa długoterminowe

ZESPÓŁ 1 – INWESTYCJE KRÓTKOTERMINOWE
KONTA 10 – KASA
Konto 101 – Kasa
Konto 102 – Kasa walutowa
KONTA 13 – RACHUNKI W INSTYTUCJACH FINANSOWYCH
Konto 131 – Bieżące rachunki bankowe
Konto 132 – Lokacyjne rachunki bankowe
Konto 133 – Pozostałe rachunki w instytucjach finansowych
Konto 135 – Inne aktywa pieniężne
KONTA 14 – KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE – UDZIAŁY I AKCJE
Konto 141 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – udziały i akcje wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Konto 142 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – udziały i akcje wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody
Konto 144 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – udziały i akcje w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych
Konto 149 – Przekwalifikowania krótkoterminowych aktywów finansowych – udziałów i akcji

KONTA 15 – KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE – DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE
Konto 151 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – dłużne papiery wyceniane w wartości godziwej
Konto 152 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – dłużne papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie
Konto 159 – Przekwalifikowania krótkoterminowych aktywów finansowych – dłużne papiery wartościowe
KONTA 16 – KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE – NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU POŻYCZEK
Konto 161 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – pożyczki krótkoterminowe wyceniane w wartości godziwej
Konto 162 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – pożyczki krótkoterminowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie
Konto 169 – Przekwalifikowania krótkoterminowych aktywów finansowych – pożyczki krótkoterminowe
KONTA 17 – KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE – JEDNOSTKI UCZESTNICTWA
Konto 171 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – jednostki uczestnictwa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Konto 172 – Krótkoterminowe aktywa finansowe – jednostki uczestnictwa wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody
Konto 179 – Przekwalifikowania krótkoterminowych aktywów finansowych – jednostki uczestnictwa
KONTA 18 – INSTRUMENTY POCHODNE NIESTANOWIĄCE INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH
Konto 181 – Transakcje forward
Konto 182 – Transakcje futures
Konto 183 – Transakcje swap
Konto 184 – Opcje
KONTA 19 – INSTRUMENTY POCHODNE STANOWIĄCE INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE
Konto 191 – Transakcje forward
Konto 192 – Transakcje futures
Konto 193 – Transakcje swap
Konto 194 – Opcje

ZESPÓŁ 2 – ROZRACHUNKI I ROSZCZENIA
KONTA 20 – ROZRACHUNKI Z KONTRAHENTAMI I ODPISY AKTUALIZUJĄCE
Konto 201 – Rozrachunki z odbiorcami krajowymi
Konto 202 – Rozrachunki z dostawcami krajowymi
Konto 203 – Rozrachunki z odbiorcami zagranicznymi
Konto 204 – Rozrachunki z dostawcami zagranicznymi
Konto 206 – Odpisy aktualizujące należności od odbiorców krajowych
Konto 208 – Odpisy aktualizujące należności od odbiorców zagranicznych

KONTA 21 – ROZRACHUNKI WEWNĄTRZZAKŁADOWE
Konto 211 – Rozrachunki wewnątrzzakładowe
KONTA 22 – ROZRACHUNKI PUBLICZNOPRAWNE
Konto 220 – Rozrachunki publicznoprawne
Konto 221 – VAT naliczony i jego rozliczenie
Konto 222 – VAT należny i jego rozliczenie
Konto 223 – VAT naliczony przyszłych okresów
Konto 224 – VAT należny przyszłych okresów
KONTA 23 – ROZRACHUNKI Z PRACOWNIKAMI
Konto 231 – Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń
Konto 232 – Rozrachunki z tytułu udzielonych pożyczek
Konto 234 – Pozostałe rozrachunki z pracownikami
KONTA 24 – POZOSTAŁE ROZRACHUNKI
Konto 241 – Rozrachunki z właścicielami
Konto 242 – Rozliczenie niedoborów, szkód i nadwyżek
Konto 249 – Inne rozrachunki i rozliczenia
KONTA 25 – ROZRACHUNKI Z TYTUŁU KREDYTÓW BANKOWYCH
Konto 251 – Krótkoterminowe kredyty bankowe przeznaczone do obrotu
Konto 252 – Pozostałe krótkoterminowe kredyty bankowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Konto 253 – Pozostałe krótkoterminowe kredyty bankowe
Konto 254 – Długoterminowe kredyty bankowe przeznaczone do obrotu
Konto 255 – Pozostałe długoterminowe kredyty bankowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Konto 256 – Pozostałe długoterminowe kredyty bankowe
KONTA 26 – ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU POŻYCZEK
Konto 261 – Krótkoterminowe pożyczki przeznaczone do obrotu
Konto 262 – Pozostałe krótkoterminowe pożyczki wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Konto 263 – Pozostałe krótkoterminowe pożyczki
Konto 264 – Długoterminowe pożyczki przeznaczone do obrotu
Konto 265 – Pozostałe długoterminowe pożyczki wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Konto 266 – Pozostałe długoterminowe pożyczki
KONTA 27 – ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH
Konto 271 – Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych przeznaczone do obrotu
Konto 272 – Pozostałe zobowiązania krótkoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Konto 273 – Pozostałe zobowiązania krótkoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Konto 274 – Zobowiązania długoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych przeznaczone do obrotu
Konto 275 – Pozostałe zobowiązania długoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Konto 276 – Pozostałe zobowiązania długoterminowe z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
KONTA 28 – INNE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE
Konto 281 – Inne zobowiązania finansowe
Konto 285 – Należności z tytułu leasingu finansowego
Konto 286 – Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego
KONTA 29 – POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
Konto 291 – Zobowiązania dotyczące grup przeznaczonych do zbycia
Konto 299 – Pozostałe zobowiązania

ZESPÓŁ 3 – MATERIAŁY I TOWARY
KONTA 30 – ROZLICZENIE ZAKUPU
Konto 301 – Rozliczenie zakupu materiałów
Konto 302 – Rozliczenie zakupu usług i energii obcej
Konto 303 – Rozliczenie zakupu towarów
Konto 304 – Rozliczenie zakupów dotyczących środków trwałych i środków trwałych w budowie oraz wartości niematerialnych i prawnych
KONTA 31 – MATERIAŁY
Konto 311 – Materiały
Konto 315 – Odpisy aktualizujące wartość materiałów
Konto 316 – Koszty zakupu dotyczące zapasu materiałów
KONTA 33 – TOWARY
Konto 331 – Towary
Konto 335 – Odpisy aktualizujące wartość towarów
Konto 336 – Koszty zakupu dotyczące zapasu towarów
KONTA 34 – ODCHYLENIA OD CEN EWIDENCYJNYCH MATERIAŁÓW I TOWARÓW
Konto 341 – Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów
Konto 343 – Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów
KONTA 35 – TOWARY POŚREDNIKÓW
Konto 351 – Towary pośredników
KONTA 38 – PRODUKTY ROLNE
Konto 381 – Produkty rolne
KONTA 39 – KONTA POZABILANSOWE
Konto 390 – Zapasy obce
Konto 391 – Towary przyjęte w komis

ZESPÓŁ 4 – KOSZTY WEDŁUG RODZAJÓW I ICH ROZLICZENIE
KONTA 40 – KOSZTY WEDŁUG RODZAJÓW – DZIAŁALNOŚĆ KONTYNUOWANA
Konto 401 – Zużycie materiałów i energii
Konto 402 – Usługi obce
Konto 403 – Podatki i opłaty
Konto 404 – Wynagrodzenia
Konto 405 – Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
Konto 408 – Amortyzacja
Konto 409 – Pozostałe koszty
KONTA 41 – KOSZTY WEDŁUG RODZAJÓW – DZIAŁALNOŚĆ ZANIECHANA
Konto 411 – Zużycie materiałów i energii
Konto 412 – Usługi obce
Konto 413 – Podatki i opłaty
Konto 414 – Wynagrodzenia
Konto 415 – Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
Konto 418 – Amortyzacja
Konto 419 – Pozostałe koszty
KONTA 49 – ROZLICZENIE KOSZTÓW
Konto 490 – Rozliczenie kosztów – działalność kontynuowana
Konto 491 – Rozliczenie kosztów – działalność zaniechana

ZESPÓŁ 5 – KOSZTY W UKŁADZIE KALKULACYJNYM I ICH ROZLICZENIE
KONTA 50 – KOSZTY DZIAŁALNOŚCI PODSTAWOWEJ
Konto 501 – Koszty działalności podstawowej – działalność kontynuowana
Konto 502 – Koszty wydziałowe produkcji podstawowej – działalność kontynuowana
Konto 508 – Koszty ogólnoprodukcyjne – działalność kontynuowana
Konto 509 – Braki – działalność kontynuowana
Konto 501 – Koszty działalności podstawowej – działalność zaniechana
Konto 502 – Koszty wydziałowe produkcji podstawowej – działalność zaniechana
Konto 508 – Koszty ogólnoprodukcyjne – działalność zaniechana
Konto 509 – Braki – działalność zaniechana
KONTA 51 – KOSZTY SPRZEDAŻY
Konto 511 – Koszty sprzedaży – działalność kontynuowana
Konto 512 – Koszty sprzedaży – działalność zaniechana
KONTA 52 – KOSZTY DZIAŁALNOŚCI POMOCNICZEJ
Konto 521 – Koszty działalności pomocniczej – działalność kontynuowana
Konto 522 – Koszty działalności pomocniczej – działalność zaniechana
KONTA 55 – KOSZTY OGÓLNEGO ZARZĄDU
Konto 551 – Koszty ogólnego zarządu – działalność kontynuowana
Konto 552 – Koszty ogólnego zarządu – działalność zaniechana
KONTA 58 – ROZLICZENIE KOSZTÓW DZIAŁALNOŚCI

ZESPÓŁ 6 – PRODUKTY I ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE
Konto 601 – Wyroby gotowe
Konto 602 – Półfabrykaty
Konto 603 – Produkcja w toku
Konto 620 – Odchylenia od cen ewidencyjnych wyrobów gotowych
Konto 626 – Odpisy aktualizujące wartość produktów
Konto 641 – Rozliczenia międzyokresowe czynne kosztów
Konto 644 – Rezerwy na naprawy gwarancyjne
Konto 645 – Rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych
Konto 646 – Rezerwy z tytułu innych świadczeń
Konto 647 – Rozliczenie kosztów usług długoterminowych
Konto 648 – Rozliczenie przychodów usług długoterminowych
Konto 650 – Rozliczenia międzyokresowe przychodów

ZESPÓŁ 7 – PRZYCHODY I KOSZTY ZWIĄZANE Z ICH OSIĄGNIĘCIEM
Konto 700 – Sprzedaż produktów – działalność kontynuowana
Konto 701 – Koszt wytworzenia sprzedanych produktów – działalność kontynuowana
Konto 702 – Sprzedaż produktów – działalność zaniechana
Konto 703 – Koszt wytworzenia sprzedanych produktów – działalność zaniechana
Konto 730 – Sprzedaż towarów – działalność kontynuowana
Konto 731 – Wartość sprzedanych towarów – działalność kontynuowana
Konto 732 – Sprzedaż towarów – działalność zaniechana
Konto 733 – Wartość sprzedanych towarów – działalność zaniechana
Konto 740 – Sprzedaż materiałów – pozostałe przychody operacyjne
Konto 741 – Wartość sprzedanych materiałów – pozostałe koszty operacyjne
Konto 742 – Sprzedaż materiałów – działalność zaniechana
Konto 743 – Wartość sprzedanych materiałów – działalność zaniechana
Konto 751 – Przychody i koszty z udziałów (akcji) wycenianych metodą praw własności oraz dywidendy z tytułu udziałów i akcji
Konto 752 – Przychody z tytułu odsetek
Konto 753 – Przychody ze zbycia aktywów finansowych
Konto 754 – Przychody z tytułu aktualizacji wyceny aktywów finansowych
Konto 755 – Pozostałe przychody finansowe
Konto 756 – Koszty odsetek
Konto 757 – Koszty ze zbycia aktywów finansowych
Konto 758 – Koszty z tytułu aktualizacji wyceny aktywów finansowych
Konto 759 – Pozostałe koszty finansowe
Konto 761 – Przychody z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych i inwestycji w nieruchomości
Konto 762 – Dotacje, subwencje, dopłaty

Konto 763 – Pozostałe przychody operacyjne
Konto 764 – Pozostałe przychody operacyjne – działalność socjalna
Konto 765 – Pozostałe przychody operacyjne z tytułu aktualizacji wartości niefinansowych aktywów
Konto 766 – Wartość netto rozchodowanych składników aktywów trwałych
Konto 767 – Odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych
Konto 768 – Pozostałe koszty operacyjne
Konto 769 – Pozostałe koszty operacyjne – działalność socjalna
Konto 790 – Obroty wewnętrzne
Konto 791 – Koszt obrotów wewnętrznych

ZESPÓŁ 8 – KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE, FUNDUSZE SPECJALNE, REZERWY I WYNIK FINANSOWY
Konto 801 – Kapitał (fundusz) podstawowy
Konto 803 – Należne wpłaty na kapitał podstawowy
Konto 804 – Udziały (akcje) własne
Konto 811 – Kapitał (fundusz) zapasowy
Konto 812 – Zwiększenia kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny
Konto 813 – Zmniejszenia kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny
Konto 815 – Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
Konto 816 – Prawa do instrumentów kapitałowych wynikające z transakcji z pracownikami
Konto 817 – Zwiększenia odroczonego podatku dochodowego ujętego bezpośrednio w kapitale własnym
Konto 818 – Zmniejszenia odroczonego podatku dochodowego ujętego bezpośrednio w kapitale własnym
Konto 820 – Rozliczenie wyniku finansowego
Konto 829 – Odpisy z wyniku finansowego bieżącego roku obrotowego
Konto 831 – Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
Konto 833 – Pozostałe rezerwy
Konto 851 – Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych i inne fundusze tworzone na podstawie odrębnych przepisów
Konto 860 – Wynik finansowy
Konto 870 – Podatek dochodowy bieżący – działalność kontynuowana
Konto 871 – Podatek dochodowy bieżący – działalność zaniechana
Konto 872 – Odroczonego podatek dochodowy – działalność kontynuowana
Konto 873 – Odroczonego podatek dochodowy – działalność zaniechana

Zespół 0

AKTYWA TRWAŁE

Konta zespołu 0 służą do ewidencji:

- rzeczowych aktywów trwałych;
- wartości niematerialnych i prawnych (w tym wartości firmy);
- inwestycji długoterminowych;
- aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

1. Definicje, podstawowe pojęcia

Aktywami trwałymi są wszystkie aktywa jednostki niezaliczane do aktywów obrotowych (por. art. 3 ust. 1 pkt 13 u.r.).

Rzeczowe aktywa trwałe są to składniki aktywów mające postać fizyczną, utrzymywane przez jednostkę w celu wykorzystania w procesie produkcyjnym, dostawach towarów i świadczeniu usług, w celach administracyjnych lub oddania do użytkowania innej jednostce (por. par. 6 MSR 16).

Wartości niematerialne są to niepieniężne, niemające postaci fizycznej, możliwe do zidentyfikowania aktywa trwałe użytkowane w celu wykorzystania w procesie produkcyjnym, dostawach towarów i świadczeniu usług, oddania do użytkowania innej jednostce lub dla celów administracyjnych (por. par. 8 MSR 38).

Inwestycje to aktywa posiadane przez jednostkę w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej. Inwestycje obejmują inwestycje w aktywa niefinansowe i inwestycje w aktywa finansowe (por. art. 3 ust. 1 pkt 17 u.r.).

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego to kwota, jaka według przewidywań zmniejszy w przyszłości zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego lub

będzie podlegać zwrotowi w związku z występowaniem ujemnych różnic przejściowych lub w związku ze stratą podatkową, możliwą do odliczenia od dochodu w przyszłości; aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego powstają również w związku z niewykorzystanymi ulgami podatkowymi (por. pkt 2.21 KSR 2).

1.1. Rzeczowe aktywa trwałe

Zgodnie z ustawą o rachunkowości rzeczowe aktywa trwałe obejmują następujące składniki aktywów:

- środki trwałe;
- środki trwałe w budowie;
- zaliczki na środki trwałe w budowie.

Środek trwały to składnik aktywów (por. art. 3 ust. 1 pkt 15 u.r. oraz pkt 3.1 KSR 11), który na dzień ujęcia w księgach spełnia jednocześnie ogólne warunki uznania za składnik aktywów, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 12 u.r. oraz warunki uznania wynikające z definicji środka trwałego (por. art. 3 ust. 1 pkt 15 u.r.).

Środkiem trwałym jest co do zasady składnik aktywów posiadający postać rzeczową (materialną). Środek trwały stanowią także rzeczowe prawa majątkowe, w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego, nabyte na własne potrzeby jednostki, takie jak: prawo wieczystego użytkowania gruntu, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego. Nie zalicza się jednak do środków trwałych takich rzeczowych praw majątkowych, jak: służebność przesyłu, służebność gruntowa, służebności osobiste, hipoteka, zastaw oraz użytkowanie (por. pkt 4.5 i 4.6 KSR 11). W określonych sytuacjach w wartości początkowej środków trwałych ujmowane są także koszty składników niematerialnych. W przypadku oprogramowania, jeśli np. licencja na system operacyjny jest przypisana do konkretnego urządzenia (np. komputera, maszyny) i może być używana tylko na tym urządzeniu zwiększa wartość początkową środka trwałego. Z kolei licencja wielostanowiskowa na system operacyjny, która jest niezależna od konkretnego urządzenia, w efekcie czego może być użytkowana na wielu różnych urządzeniach, jest ujmowana jako odrębny składnik aktywów trwałych – wartość niematerialna i prawna, a nie jako element wartości początkowej środka trwałego (por. pkt 4.8 KSR 11).

Środkiem trwałym może być jedynie składnik aktywów, który jednostka zamierza użytkować/wykorzystywać na własne potrzeby przez okres (zwany w ustawie okresem ekonomicznej użyteczności) **trwający dłużej niż rok** (por. pkt 4.9 KSR 11). Środek trwały jest przeznaczony na własne potrzeby wtedy, gdy jednostka będzie go użytkowała w ramach własnej, podstawowej działalności operacyjnej (statutowej) produkcyjnej, usługowej lub handlowej, albo dla celów administracyjnych. Za użytkowane na własne potrzeby jednostki uznaje się także rzeczowe składniki aktywów (z wyjątkiem

nieruchomości), oddane do użytkowania innym jednostkom na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu operacyjnego w rozumieniu KSR 5 „Leasing, najem i dzierżawa” lub innej umowy o podobnym charakterze. Nieruchomości oddane do użytkowania innym jednostkom na podstawie tego rodzaju umów są uznawane za wykorzystywane na własne potrzeby jednostki użyczającej tylko wtedy, gdy prowadzi ona działalność polegającą na wynajmie nieruchomości, albo wynajmowana część nieruchomości jest nieistotna (nieruchomość jest w większości zajmowana na potrzeby jednostki). W przeciwnym przypadku nieruchomości te są zaliczane do inwestycji, podobnie jak środki trwale związane z tą nieruchomością (np. grunt, na którym nieruchomość jest posadowiona, windy, kotłownia) – por. pkt 4.24 i 4.27 KSR 11.

Składnik aktywów, który jednostka nabyła z zamiarem wykorzystywania na własne potrzeby przez okres krótszy niż rok, nie jest uznawany za środek trwały, mimo że fizycznie jest on zdolny do działania dłużej niż rok (por. pkt 4.10 KSR 11).

Składnik majątku może być uznany za środek trwały tylko wtedy, gdy jest zdalny do użytkowania. Środek trwały uznaje się za zdalny do użytkowania, jeżeli jest kompletny i jednocześnie spełnia:

- a) wymogi prawne przewidziane w przepisach regulujących szczególne warunki, jakie muszą spełniać określone kategorie środków trwałych, aby zostały dopuszczone do użytkowania;
- b) wymogi wewnętrzne polegające na jego dostosowaniu do miejsca i warunków funkcjonowania, zgodnie z wymaganiami jednostki (np. agregat produkcyjny został posadowiony na fundamencie i podłączony do systemu wentylacji funkcjonującego w przedsiębiorstwie) – por. pkt 4.14 i 4.15 KSR 11.

Do środków trwałych zalicza się w szczególności:

- nieruchomości – w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego;
- maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy;
- ulepszenia w obcych środkach trwałych;
- inwentarz żywy.

Inwentarz żywy (aktywa biologiczne) stanowią zwierzęta lub rośliny uprawne, które podlegają przemianie biologicznej (por. pkt 3.1 KSR 12).

Aktywa trwałe o charakterze biologicznym w produkcji zwierzęcej dzielą się, ze względu na pełnioną przez nie funkcję, na zwierzęta (por. pkt 3.2 KSR 12):

- utrzymywane dla reprodukcji (zwierzęta hodowlane) lub uzyskania produktów zwierzęcych (zwierzęta użytkowe), np.: bydło (krowy i buhaje), konie hodowlane (klacze i ogiery), trzoda chlewna (maciory i knury), owce (matki i tryki);
- pociągowe, np.: konie robocze, woły, muły, osły.

Aktywa trwałe o charakterze biologicznym w produkcji roślinnej obejmują uprawy roślin wieloletnich pełniących funkcje aktywów produkcyjnych (por. pkt 3.2 KSR 12), przykładowo są to drzewa owocowe, plantacje krzewów owocowych, np.: porzeczek, malin czy agrestu, winnice, uprawy truskawek, mateczniki podkładek wegetatywnych, szparagarnie, chmielniki.

Do środków trwałych nie zalicza się:

- gruntów w użytkowaniu wieczystym. Grunty, które są w użytkowaniu wieczystym jednostki, są wykazywane w ewidencji pozabilansowej na koncie 092 – Grunty przyjęte w wieczyste użytkowanie. Saldo Wn konta 092 wykazywane jest w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego;
- nieruchomości, które jednostka posiada nie w celu ich użytkowania, lecz w celu osiągnięcia ekonomicznych korzyści wynikających z przyrostu ich wartości lub innych pożytków, np. czynszów (zaliczane są one do inwestycji).

Środki trwałe ewidencjonowane są na koncie 011, ich umorzenie (skumulowana od początku użytkowania amortyzacja) – na koncie 070, a odpisy z tytułu utraty przez nie wartości – na koncie 016.

Środki trwałe w budowie są to zaliczane do aktywów trwałych przyszłe środki trwałe w okresie ich budowy, montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego (por. art. 3 ust. 1 pkt 16 u.r.).

Środki trwałe w budowie ewidencjonowane są na koncie 012, a odpisy z tytułu utraty przez nie wartości – na koncie 017.

Zaliczki na środki trwałe w budowie są to środki pieniężne (lub ich ekwiwalenty) przekazane dostawcom na poczet przyszłych dostaw środków trwałych i środków trwałych w budowie.

Zaliczki na środki trwałe w budowie ewidencjonowane są na koncie 013.

1.2. Umowa leasingu

Umowa leasingu – jest to umowa leasingu nazwana w Kodeksie cywilnym, a także każda inna umowa zawarta na czas oznaczony, na mocy której jedna ze stron, zwana „finansującym”, oddaje do odpłatnego używania¹ albo używania i pobierania pożytków drugiej stronie, zwanej „korzystającym” przedmiot leasingu, którym są składniki aktywów, jak np. nieruchomości, urządzenia, maszyny, środki transportu, wartości niematerialne

¹ Odpłatne używanie – w przypadku umów leasingu – polega na obowiązku uiszczenia przez korzystającego jednej opłaty leasingowej lub serii opłat leasingowych.

i prawne. Umowami leasingu w rozumieniu KSR 5 są również nazwane w Kodeksie cywilnym umowy najmu i dzierżawy, zawarte na czas oznaczony. W zakres umowy leasingu mogą również wchodzić dodatkowe (zależne) świadczenia związane z przedmiotem leasingu, jak np. utrzymanie lokali w stanie zdatnym do użytku (np. ogrzewanie, oświetlenie, woda, funkcjonowanie wind, utrzymanie czystości, ochrona) lub zapewnienie serwisu technicznego, oddanych w leasing maszyn i urządzeń.

Jeśli umowa leasingu spełnia co najmniej jeden z siedmiu warunków określonych w art. 3 ust. 4 u.r., leasingobiorca wykazuje przedmiot leasingu finansowego jako składnik swoich aktywów, gdyż uznaje się, że kontroluje on przyszłe korzyści związane z użytkowaniem składnika aktywów (por. pkt 4.2 KSR 5). Leasingobiorca dokonuje również odpisów amortyzacyjnych i umorzeniowych od użytkowanego składnika aktywów. Kosztem leasingobiorcy jest również część odsetkowa raty leasingowej. Składniki aktywów w leasingu finansowym ewidencjonowane są na koncie 011.

Jeżeli ryzyko i korzyści pozostają przy leasingodawcy, mamy do czynienia z obcymi środkami trwałymi, które są objęte ewidencją pozabilansową. Ich wartość nie jest wykazywana w bilansie. Do obcych środków trwałych zaliczymy także, obok wymienionych środków użytkowanych na podstawie leasingu operacyjnego, dzierżawione lub najmowane środki trwałe, przyjęte czasowo w nieodpłatny zarząd lub użytkowanie oraz środki trwałe użytkowane na mocy użyczenia. Wartość środków trwałych użytkowanych na podstawie umowy leasingu operacyjnego, dzierżawionych, najmowanych, itp. ujmowana jest wyłącznie w ewidencji pozabilansowej na koncie 091 – Środki trwałe dzierżawione i leasingowane.

Stosownie do art. 3 ust. 6 u.r. jednostki wymienione w ust. 6, które przyjęły do używania obce środki trwałe, mogą dokonywać kwalifikacji umów, o których mowa w ust. 4, według zasad określonych w przepisach podatkowych.

1.3. Wartości niematerialne i prawne

Wartości niematerialne i prawne – zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 14 u.r. – są to nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, jak również *know-how*, wartość firmy powstałą przy nabyciu innej jednostki lub jej zorganizowanej części oraz koszty zakończonych prac rozwojowych.

Prawa majątkowe zaliczane do wartości niematerialnych i prawnych to prawa podmiotowe przysługujące jednostce do dóbr niematerialnych i prawnych, a w szczególności: autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje, prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych.

Składnik wartości niematerialnych i prawnych może zostać nabyty w drodze transakcji zakupu, zamiany na inny składnik aktywów, darowizny, aportu bądź innej umowy (np. leasingowej) lub wytworzony we własnym zakresie (zakończone prace rozwojowe).

Warunkiem uznania składnika majątku za wartość niematerialną i prawną jest jednocześnie spełnienie na dzień ujęcia w księgach ogólnych warunków uznania za składnik aktywów, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 12 u.r. oraz szczególnych warunków wynikających z definicji wartości niematerialnych i prawnych (por. art. 3 ust. 1 pkt 14 u.r.) oraz przepisów innych ustaw.

Warunki szczególne pozwalające na uznanie go za wartość niematerialną i prawną to:

- możliwość identyfikacji;
- nabycie prawa majątkowego do dóbr niematerialnych i prawnych;
- nabycie wartości firmy;
- nabycie *know-how*;
- poniesienie kosztów prac rozwojowych;
- przeznaczenie do użytkowania na własne potrzeby jednostki, czyli wykorzystanie w procesie produkcyjnym, dostawach towarów i świadczeniu usług, oddanie do użytkowania innej jednostce lub dla celów administracyjnych.

Przez możliwość identyfikacji należy rozumieć możliwość wyodrębnienia lub oddzielenia od reszty przedsiębiorstwa oraz potwierdzenia umową lub z innym tytułem prawnym.

Aby zidentyfikować koszty zakończonych prac rozwojowych, zgodnie z art. 33 ust. 2 u.r., należy w pierwszej kolejności oddzielić ich koszty od kosztów poniesionych na etapie tzw. prac badawczych, a następnie sprawdzić, czy spełniają one odpowiednie kryteria do aktywowania. Przez prace badawcze rozumie się nowatorskie i zaplanowane poszukiwanie rozwiązań podjętych z zamiarem zdobycia i przyswojenia nowej wiedzy naukowej i technicznej. Prace te mogą obejmować takie czynności i procesy, jak: przyswojenie nowych wiadomości, poszukiwanie, ocenę i końcową selekcję sposobu wykorzystania prac badawczych, poszukiwanie nowych zastosowań dla znanych materiałów, produktów, procesów, systemów, usług itp., zdefiniowanie i zaprojektowanie nowego produktu (por. par. 8 i 42 MSR 38). Koszty poniesione na etapie prac badawczych powinny w momencie poniesienia obciążyć koszty okresu, czyli zostać wykazane jako koszty w rachunku zysków i strat.

Prace mają charakter prac rozwojowych, jeśli obejmują np.: projektowanie, wytworzenie i testowanie modeli lub prototypów doświadczalnych, opracowanie oprogramowania komputerowego wykorzystywanego na własne potrzeby jednostki, projektowanie narzędzi, urządzeń, przyrządów do obróbki, form i matryc z wykorzystaniem nowej technologii, projektowanie, wykonanie i testowanie skonkretyzowanych rozwiązań w zakresie nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów lub usług.

Wartości niematerialne i prawne obejmują w szczególności następujące składniki aktywów:

- wartość firmy;
- koszty zakończonych prac rozwojowych;
- inne wartości niematerialne i prawne;
- zaliczki na wartości niematerialne i prawne.

Wartość firmy stanowi różnicę pomiędzy ceną nabycia jednostki lub jej zorganizowanej części a niższą od niej wartością godziwą przejętych aktywów netto (aktywów pomniejszonych o zobowiązania). Wartość firmy powstaje niekiedy także w przypadku nabycia i udziałów (akcji) wycenianych metodą praw własności.

Wartość firmy odzwierciedla „nadpłatę” dokonaną za przejmowaną jednostkę (zorganizowaną część jednostki) ponad wartość godziwą jej aktywów netto. Nadwyżka ta wynika zwykle z oczekiwania uzyskania w przyszłości dodatkowych korzyści ekonomicznych, które mogą być wynikiem istnienia powiązań pomiędzy nabytymi aktywami bądź mogą to być korzyści z aktywów pojedynczo niekwalifikujących się do umieszczenia w sprawozdaniach finansowych, ale które łącznie mogą przynieść spodziewane korzyści.

Koszty zakończonych prac rozwojowych, zgodnie z ustawą o rachunkowości (por. art. 33 ust. 2 u.r.), mogą być aktywowane wyłącznie w sytuacji, gdy spełniają one jednocześnie wszystkie poniższe warunki:

- produkt lub technologia wytwarzania są ściśle ustalone, a dotyczące ich koszty prac rozwojowych wiarygodnie określone;
- techniczna przydatność produktu lub technologii została stwierdzona i odpowiednio udokumentowana i na tej podstawie jednostka podjęła decyzję o wytwarzaniu tych produktów lub stosowaniu technologii;
- koszty prac rozwojowych zostaną pokryte, wedle przewidywań, spodziewanymi przychodami ze sprzedaży tych produktów lub zastosowania technologii.

Inne wartości niematerialne i prawne obejmują m.in. następujące tytuły:

- autorskie prawa majątkowe;
- prawa pokrewne;
- licencje;
- koncesje;
- prawa do projektów wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów zdobniczych;
- *know-how*.

Wartości niematerialne i prawne oddane do użytkowania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej o podobnym charakterze (np. umowy leasingu) zalicza się do aktywów korzystającego, jeżeli umowa ta spełnia chociaż jeden z warunków wymienionych dla podobnej umowy w przypadku środków trwałych (por. podrozdział 1.2).

Nie zalicza się do wartości niematerialnych i prawnych:

- rzeczowych praw majątkowych, takich jak prawo własności lub współwłasności, użytkowanie i użytkowanie wieczyste, służebności (gruntowa, przesyłu), zastaw, hipoteka, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu;
- kosztów reklamy, nakładów na szkolenia, wytworzonej we własnym zakresie wartości firmy, a także kosztów poniesionych przy założeniu lub późniejszym rozszerzeniu przedsiębiorstwa.

Do wartości niematerialnych i prawnych nie zalicza się tych aktywów, które jednostka posiada nie w celu ich użytkowania, lecz w celu osiągnięcia ekonomicznych korzyści wynikających z przyrostu ich wartości. Aktywa te zalicza się do inwestycji długoterminowych.

Wartości niematerialne i prawne, podobnie jak środki trwałe, podlegają amortyzacji (umarzaniu), ewidencjonowane są one na koncie 021, a ich umorzenie na koncie 075.

Zaliczki na wartości niematerialne i prawne są to środki pieniężne (lub ich ekwiwalenty) przekazane dostawcom na poczet przyszłych dostaw wartości niematerialnych i prawnych.

Zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych ewidencjonowane są na koncie 022.

1.4. Inwestycje

Przez inwestycje w świetle art. 3 ust. 1 pkt 17 u.r. rozumie się aktywa posiadane przez jednostkę w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej. Do inwestycji należy przede wszystkim zaliczyć:

- aktywa finansowe;
- nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz są przez nią posiadane w celu osiągnięcia tych korzyści.

■ Inwestycje w aktywa finansowe

W świetle ustawy o rachunkowości inwestycje obejmują aktywa finansowe, a także niektóre inne aktywa o charakterze niefinansowym (por. art. 3 ust. 1 pkt 17 u.r.).

Przez aktywa finansowe rozumie się aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną

jednostką na korzystnych warunkach (por. art. 3 ust. 1 pkt 24 u.r.). Do długoterminowych aktywów finansowych zaliczamy w szczególności:

- nabyte udziały i akcje o charakterze długoterminowym;
- nabyte dłużne papiery wartościowe o charakterze długoterminowym;
- należności z tytułu udzielonych pożyczek długoterminowych;
- inne aktywa finansowe o charakterze długoterminowym, np. jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych otwartych czy certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych zamkniętych.

Zagadnienia definicyjne związane z aktywami finansowymi omówiono szerzej we wstępie do zespołu 1.

■ Inwestycje w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne

W świetle definicji inwestycji kwalifikacja nieruchomości oraz wartości niematerialnych i prawnych do inwestycji lub – odpowiednio – środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych zależy od sposobu ich wykorzystywania oraz intencji ich nabywcy (osoby używającej). Aby nieruchomości albo wartości niematerialne i prawne mogły być uznane jako inwestycje, powinny być spełnione następujące warunki:

- nieruchomości lub wartości niematerialne i prawne są utrzymywane w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu ich wartości lub uzyskania z nich przychodów w innej formie oraz
- nieruchomości lub wartości niematerialne i prawne nie są przeznaczone na potrzeby jednostki.

Ustawa nie precyzuje zasad kwalifikacji nieruchomości do inwestycji, co powoduje liczne wątpliwości, np. w sytuacji, gdy tylko część nieruchomości spełnia definicję inwestycji lub jednostka świadczy usługi towarzyszące usługom najmu. Wiele szczegółowych zasad zawiera natomiast MSR 40 – Nieruchomości inwestycyjne. Najważniejsze z nich omówione zostały w podrozdziale 3.3.

1.5. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odzwierciedlają kwotę, jaka według przewidywań zmniejszy w przyszłości zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego lub będzie podlegać zwrotowi w związku z występowaniem ujemnych różnic przejściowych lub w związku ze stratą podatkową, możliwą do odliczenia od dochodu w przyszłości lub w związku z niewykorzystanymi ulgami podatkowymi (por. pkt 2.21 KSR 2). Zasady ustalania odroczonego podatku dochodowego opisano w zespole 8.

2. Zasady wyceny

2.1. Rzeczowe aktywa trwałe

Środki trwałe wykazuje się w sprawozdaniu finansowym sporządzanym na dzień bilansowy w wartości księgowej netto, tj. ich wartości początkowej (brutto) pomniejszonej o odpisy umorzeniowe oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

2.1.1. Wartość początkowa

Wartość początkową środka trwałego, w której ujmuje się go w księgach rachunkowych jednostki, stanowi cena nabycia (por. art. 28 ust. 2 i 8 u.r.) lub/i koszt wytworzenia (por. art. 28 ust. 3 i 8 u.r.), powiększone o koszty finansowania zewnętrznego, o których mowa w art. 28 ust. 8 u.r. (por. pkt 6.1 KSR 11).

W zależności od stanu, w jakim jednostka pozyskała składnik majątku, oraz zakresu i rodzaju działań, jakie jednostka musi przeprowadzić celem doprowadzenia go do stanu kompletności i zdolności do użytkowania, następuje wycena środka trwałego (por. pkt 6.2 KSR 11).

Jeśli środki trwałe są kompletne i zdolne do natychmiastowego przyjęcia do użytkowania, tj. w momencie pozyskania (np. pojazdy, meble lub zakupiony gotowy budynek lub samodzielny lokal), **wartość początkową ustala się w cenie nabycia**.

Jeśli środki trwałe wymagają przeprowadzenia budowy, poprzedzającej ich przyjęcie do użytkowania – budowa taka może mieć zróżnicowany zakres i charakter, obejmując m.in.: uzyskanie zezwoleń, sporządzanie planów techniczno-ekonomicznych, budowę fundamentów, montaż, próby i rozruch lub inne formy przystosowania do użytkowania – w takim przypadku **wartość początkową ustala się w: cenie nabycia, łącznej wartości ceny nabycia i kosztu wytworzenia, albo w samym koszcie wytworzenia** – w zależności od sposobu realizacji budowy (por. pkt 6.2 KSR 11).

Jeśli jednostka realizuje budowę siłami obcymi, prace są wykonywane na zlecenie, przez obcych wykonawców, **wartość początkową środka trwałego stanowi cena nabycia** (por. pkt 6.3.1 KSR 11).

Jeśli jednostka realizuje budowę siłami własnymi wykonywanymi przez własne komórki organizacyjne jednostki, **wartość początkową środka trwałego stanowi koszt wytworzenia** (por. pkt 6.3.2. KSR 11).

Jeśli jednostka realizuje budowę systemem mieszanym – siłami obcymi i własnymi, **wartość początkową środka trwałego stanowi suma cen nabycia i kosztu wytworzenia** (por. pkt 6.3.3 KSR 11).

Cena nabycia i (lub) koszt wytworzenia, w tym koszty finansowania zewnętrznego stanowiące wartość początkową środka trwałego obejmują ogół kosztów pozostających w związku przyczynowo-skutkowym z jego pozyskaniem, w tym budową, poniesionych od dnia podjęcia decyzji o pozyskaniu środka trwałego, w tym od dnia udokumentowanego rozpoczęcia jego budowy do dnia udokumentowanego uznania go za kompletny i zdalny do użytkowania (por. pkt 6.6 KSR 11).

2.1.2. Ustalanie ceny nabycia lub jej odpowiednika na potrzeby wyceny początkowej środka trwałego

Cena nabycia, według ustawy o rachunkowości (por. art. 28 ust. 2 u.r.) to cena zakupu składnika aktywów, obejmująca kwotę należną sprzedającemu, bez podlegających odliczeniu podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego, a w przypadku importu powiększona o obciążenia o charakterze publicznoprawnym oraz powiększona o koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika aktywów do stanu zdatnego do używania lub wprowadzenia do obrotu, łącznie z kosztami transportu, jak też załadunku, wyładunku, składowania lub wprowadzenia do obrotu, a obniżona o rabaty, opusty, inne podobne zmniejszenia i odzyski. W cenie nabycia środków trwałych należy uwzględnić niepodlegający odliczeniu podatek od towarów i usług oraz koszt zaciągniętych zobowiązań pomniejszony o przychody z tego tytułu (por. art. 28 ust. 8 u.r.). W szczególności podlegające aktywowaniu koszty zobowiązań mogą obejmować odsetki, prowizje i różnice kursowe od kredytów i pożyczek, a także przedpłat i zobowiązań handlowych za okres realizacji budowy. Przychody pomniejszające aktywowane koszty dotyczyć mogą odsetek otrzymanych z lokowania czasowo niewykorzystywanych środków pieniężnych z zaciągniętych zobowiązań.

Na cenę nabycia środka trwałego składają się cena zakupu, koszty zakupu oraz koszty dostosowania do użytkowania (por. pkt 6.14 KSR 11).

Cenę zakupu środka trwałego wyrażoną w walucie obcej przelicza się na walutę polską według średniego kursu ogłoszonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień (datę) wystawienia faktury lub innego dokumentu potwierdzającego cenę zakupu. Jeżeli dostawa środka trwałego nastąpiła przed otrzymaniem dokumentu zakupu, wówczas do ustalenia jego wartości początkowej, stosuje się średni kurs NBP z dnia poprzedzającego dzień przyjęcia środka trwałego. Po otrzymaniu faktury lub innego dokumentu potwierdzającego cenę nabycia dokonuje się odpowiedniej korekty wartości początkowej środka trwałego (por. pkt 6.17 KSR 11).

Sposób ustalenia ceny nabycia określającej wartość początkową środka trwałego zależy od sposobu jego pozyskania, który obejmuje w szczególności: zakup (w tym zakup przedmiotu umowy leasingu), nieodpłatne otrzymanie, przekwalifikowanie

z nieruchomości inwestycyjnych, ujawnienie przekształcenie prawa wieczystego użytkowania w prawo własności gruntu (szerzej zob. pkt 6.19–6.35 KSR 11).

Wartość środka trwałego otrzymanego nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny, ustala się na poziomie ceny sprzedaży, albo inaczej ustalonej wartości godziwej takiego samego lub podobnego składnika majątku (por. pkt 6.22 KSR 11).

Wartość początkowa środka trwałego pozyskanego przez przekwalifikowanie z nieruchomości inwestycyjnych zależy od zasad wyceny nieruchomości inwestycyjnych przyjętych w polityce rachunkowości jednostki (por. pkt 6.26 KSR 11).

Jeśli jednostka wycenia nieruchomości inwestycyjne według zasad określonych dla środków trwałych, ujmuje w księgach rachunkowych odrębnie wartość brutto i umorzenie oraz ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości.

Jeżeli nieruchomość od początku była ujmowana w jednostce jako nieruchomość inwestycyjna i wyceniana w wartości godziwej, jednostka na dzień przekwalifikowania nieruchomości wycenia ją w wartości godziwej, a zmianę wartości rozlicza zgodnie z zasadami właściwymi dla inwestycji; tak ustalona wartość księgowa netto stanowi wartość początkową środka trwałego przyjętego w wyniku przekwalifikowania.

Szczególnym przypadkiem pozyskania środka trwałego może być jego **ujawnienie** (stwierdzenie nadwyżki). Ujawnienie nieobjętego ewidencją księgową środka trwałego wymaga ustalenia przyczyny powstania nadwyżki. Warunkuje ona możliwość uznania oraz sposób wyceny i ujęcia ujawnionego środka trwałego. Jeżeli jednostka ustali, że środek trwały został przyjęty bez udokumentowania do użytkowania stanowiąc w ewidencji nadal środek trwały w budowie, wówczas uznaje go i ujmuje w wartości początkowej, jaką ten składnik aktywów miałby, gdyby był poprawnie wprowadzony do ewidencji księgowej środków trwałych. Jeżeli jednostka ustali, że środek trwały został wytworzony w ramach prac remontowych, powstał przy okazji likwidacji maszyn, pojazdów itp., wówczas uznaje go i ujmuje w wartości początkowej, jaką ten składnik aktywów miałby, gdyby był poprawnie wprowadzony do ewidencji. Jeśli jednostka nie jest w stanie określić przyczyny powstania nadwyżki środka trwałego, nad którym sprawuje kontrolę, wówczas wartość początkową ujawnionego i ujmowanego w księgach środka trwałego ustala w wysokości ceny sprzedaży (rynkowej) takiego samego lub podobnego przedmiotu (szerzej zob. pkt 6.28–6.31 KSR 11).

W przypadku **przekształcenia prawa wieczystego użytkowania w prawo własności gruntu** cenę nabycia stanowi nieumorzona wartość początkowa prawa użytkowania wieczystego, powiększona o opłatę z tytułu przekształcenia prawa wieczystego użytkowania w prawo własności oraz o wszelkie koszty (jak np. opłaty sądowe czy notarialne) związane z przekształceniem poniesione do dnia przyjęcia gruntu na podstawie prawa własności do użytkowania (szerzej zob. pkt 6.32–6.35 KSR 11).

2.1.3. Ustalanie kosztu wytworzenia na potrzeby wyceny wartości początkowej środka trwałego

Koszt wytworzenia będący całością lub częścią wartości początkowej środka trwałego obejmuje koszty wytworzenia ponoszone w toku budowy środka trwałego – w tym dostosowania go do użytkowania – wykonywanej w całości lub części siłami własnymi. Do kosztu wytworzenia środka trwałego zalicza się wyłącznie koszty pozostające w bezpośrednim związku przyczynowo-skutkowym z jego budową, poniesione od dnia udokumentowanego rozpoczęcia budowy do dnia przyjęcia środka trwałego do użytkowania (por. pkt 6.36 KSR 11).

Koszty, które składają się na wartość początkową środka trwałego, możemy podzielić ogólnie na trzy grupy:

- koszty bezpośrednie budowy danego składnika rzeczowych aktywów trwałych – są to składniki kosztów, które można odnieść na dany obiekt wprost, na podstawie dokumentów źródłowych potwierdzających poniesienie kosztu lub na podstawie współczynników określających wysokość kosztów poniesionych na dany obiekt (por. pkt 6.38 lit. a KSR 11);
- koszty pośrednie budowy składnika aktywów, w tym koszty wspólne dotyczące budowy więcej niż jednego obiektu oraz koszty utrzymania zasobów (np. narzędzia, sprzęt, pracownicy) wykorzystywanych na potrzeby budowy danego obiektu (por. pkt 6.38 lit. b oraz 6.42–6.50 KSR 11);
- koszty zaciągniętych zobowiązań związanych z budową.

Na koszty bezpośrednie budowy i przystosowania składnika rzeczowych aktywów trwałych mogą się składać:

- koszty przygotowania miejsca przyszłego użytkowania składnika aktywów;
- koszty dostawy, załadunku i rozładunku;
- koszty instalacji;
- honoraria za profesjonalne usługi.

Do wartości początkowej środka trwałego nie zalicza się kosztów sprzedaży i kosztów ogólnego zarządu, chyba że istnieje bezpośredni związek między tymi kosztami a doprowadzeniem środka trwałego do stanu zdatnego do użytkowania.

W przypadku gdy budowa lub nabycie środka trwałego związane są z zaciągnięciem zobowiązań, koszty tych zobowiązań powinny także powiększyć wartość początkową składnika rzeczowych aktywów trwałych. W szczególności koszty te mogą dotyczyć (por. pkt 6.59–6.74 KSR 11):

- odsetek z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i innych zobowiązań;
- amortyzacji dyskonta lub premii związanych z zaciągniętymi zobowiązaniami;
- opłat i prowizji poniesionych przy zaciągnięciu kredytów i pożyczek;
- części odsetkowej rat leasingu finansowego związanej z budową składnika aktywów;
- różnic kursowych od zaciągniętych zobowiązań.